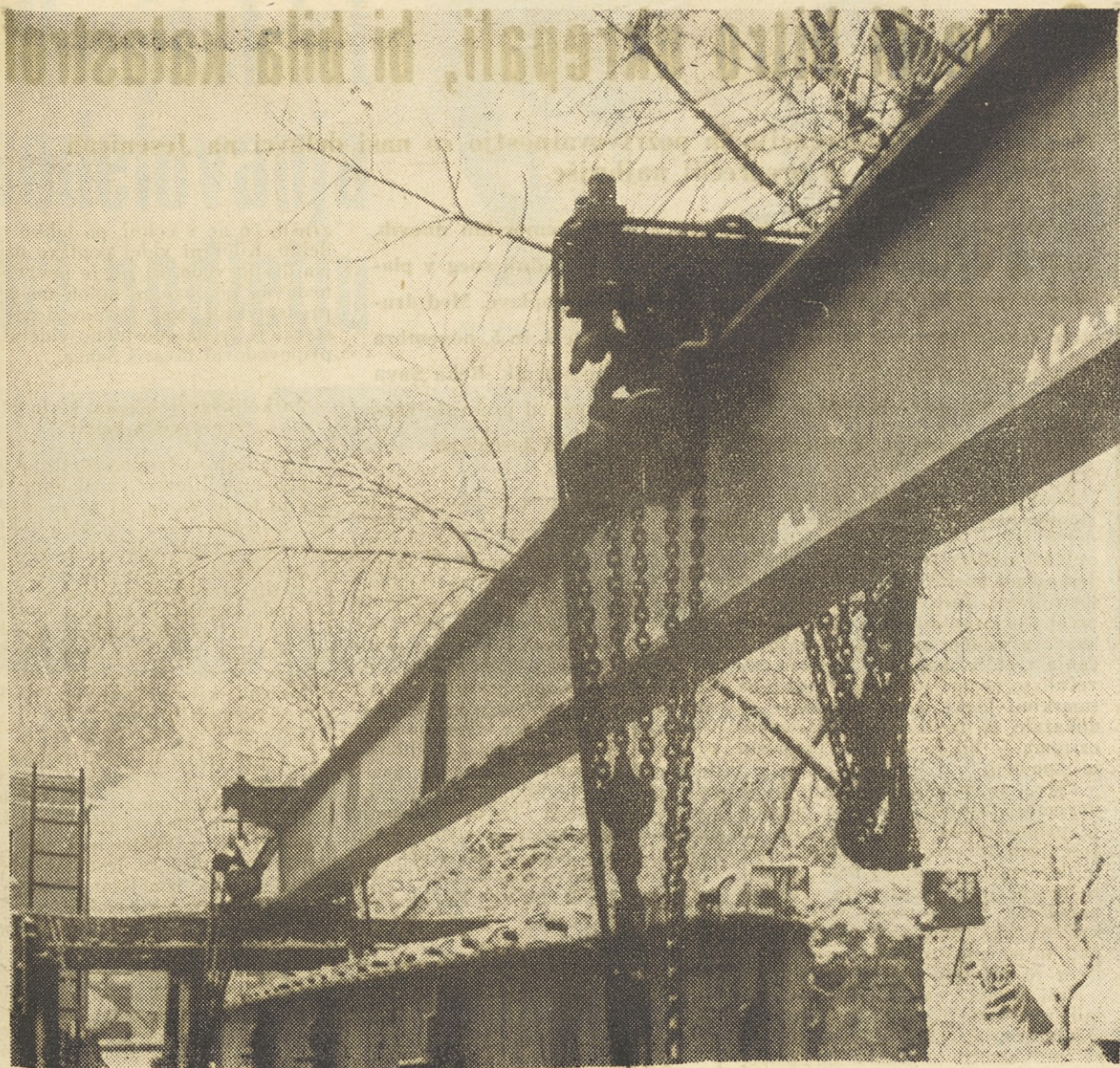

DETAJL Z JESENIC OB PRVEM SNEGU

LETO VIII. št. 465

Ljubljana, december 1966

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Srečanje ob treh ponoči

Točno ob treh ponoči 22. novembra so se v globini osmih metrov srečali pod zemljo skupini delavcev, ki sta vsaka od svoje strani kopali 101 meter dolg kolektor pod Titovo cesto v Ljubljani. Veselo so se pozdravili in prvi delavec je zlezel skozi nastalo odprtino.

Dela na kolektorju so potekala po predvidenem planu ali bolje rečeno, kolektor je bil prebit deset dni pred rokom. Če ne bi bilo nepredvidenih težav, ker se je teren posedal, bi bila danes Titova cesta že usposobljena za promet. Zanimivo je tudi, da so kopali točno po načrtu in da je bilo tam, kjer sta se skupini srečali le tri centimetre razlike.

Delali so v treh izmenah, vsaka skupina po osem ur. Vsaka (Nadaljevanje na 2. strani)

Kolektor na Titovi cesti v Ljubljani je prebit. Delavci so veseli, saj so opravili velikansko delo. Na sliki: Ivan Sertič, Nadip Pozarčević, Jovo Preci, Jože Horvat in drugi

Ob dnevu republike

Doba, v kateri živimo, in svet, v katerega se vključujemo s svojo ustvarjalnostjo, sta vsako leto drugačna, pestřejša in bogatejša, pa tudi težavnejša. Boj, ki so ga naši narodi začeli že med NOB, se v bistvu še nadaljuje. To seveda ni krvavi boj, temveč boj predvsem za dosledno uveljavljanje delavskega samoupravljanja. Gospodarska reforma, ki se je izkazala in se kaže kot daljnosežna družbena reforma, poraja bistvene spremembe v ekonomsko družbenih odnosih, pomeni pa tudi korenite premike v temeljnih družbenih razmerjih.

Ceravno so ob uresničevanju reforme naši pogledi bolj usmerjeni v prihodnost, se ob 29. novembru ozrmo tudi nazaj na prehojeno pot. Ob prazniku republike torej ne moremo mimo uspehov, ki smo jih kljub hudim težavam dosegli tako na strokovnem področju, na samih gradbiščih, kot tudi na področju delavskega samoupravljanja. Spremenil se je odnos do dela in delo je postalo temeljna vrednost. Danes je zelo pomembna vsaka pobuda posameznika, vsak predlog delavca, vsak najmanjši uspeh v organizaciji dela itd., kajti vsak uspeh vodi k izboljšanju, na drugi strani pa dviga zavest kolektiva. Zato tudi naših uspehov ne more izbrisati čas.

V letošnjem letu smo predali investitorjem 75 različnih objektov na vseh koncih naše domovine in tudi v tujini.

Navajamo le nekaj najvažnejših objektov, ki so jih gradile naše enote in so bile v letošnjem letu predane investitorjem.

Gradbeno vodstvo Ljubljana

1. Ljubljanska toplarna
2. Odsek gorenjske hitre ceste s tremi viadukti
3. 3 veliki mostovi: Lešnica, Ljubno in Peračica
4. Skladišče krompirja v Zalogu
5. Razdelilna trafo postaja v Klečah
6. Daljnovod Kleče-Toplarna
7. Skladišče semen TEOL
8. Remiza za dieselske lokomotive v Mostah
9. Elektro napajalna postaja v SAVI
10. Instalcijski kolektor Pošta-Ajdovščina

Gradbeno vodstvo Maribor

1. Proizvodna hala Avtoobnove, Maribor
2. 10 mostov na kanalu Drave SDI
3. Zdravilišče Radenci — kurilnica in zvezni hodnik
4. Ptuj — farma bekonov
5. Maribor — 2 stanovanjska stolpiča
6. Maribor — 2 bencinski črpalke
7. Maribor — skladišče »Vesna«
8. Maribor — razni objekti na skladišču Petrola
9. Ormož — obrat stranskih proizvodov
10. Maribor — garaže in delavnice »Speditransa«
11. Maribor — vojaški objekti
12. Maribor Dogoš — ureditev nove gramoznice
13. Velika hala valjarne aluminija v Slovenski Bistrici, ki bo gotova še letos

Gradbeno vodstvo Jesenice

1. Žična valjarna, prva etapa Belško polje
2. Hala za patentiranje žice
3. Objekta anglomeracije
4. Stolpnica Jesenice — 52 stanovanj
5. Most čez Savo na Jesenicah s severnim in južnim priključkom podvoza
6. Most v Lancovem v dolžini 80 metrov
7. Hala za tekstilni šolski center v Kranju
8. Tri stolpnice po 20 stanovanj v Kranju
9. Kotlarna za »Savo« Jesenice
10. Podslapje za hidroelektrarno Moste
11. Zagajnica LIP Bled s krliščem
12. Ureditev cest in okolice za »Elan«, Begunje

Gradbišče Ljubljana-okolica

1. Poslovna stavba »Avtoobnova« Ljubljana
2. »Yulon«, tovarna poliamidne svile — Ljubljana
3. Skladišče volumenskega blaga »Prehrana« — Ljubljana
4. Stanovanjski bloki 3-8 Nove Jarše

Gradbeno vodstvo Ravne na Koroškem

1. Stolpič IV
2. Stolpič III
3. Stolpič II
4. Osemletka Ravne
5. OTKR Železarne Ravne
6. Hala jeklarne Železarne Ravne

Gradbeno vodstvo Celje

1. Kirurški blok z adaptacijo kirurgije v splošni bolnici
2. Osnovna šola Majšperk z adaptacijo stare šole
3. Kanalski kolektor RZ-4 v Celju
4. Trafo 35/10 kV s temelji daljnovoda v Celju
5. Vodočistilnica elektrarne Šoštanj
6. Rekonstrukcija valjarne v cinkarni Celje
7. Rekonstrukcija topilnice v cinkarni Celje
8. Kanalski kolektor Ø 140 cm v cinkarni Celje
9. Rekonstrukcija opornih zidov v Radečah

Gradbišče Koper

1. Šalara-objekti »Male hiše«
2. Banka — Koper (samo temelji)
3. Luka Bakar (samo prednapeti nosilci)
4. Stalna skladišča
5. Žerjavna proga v luki Koper
6. Podno skladišče v luki Koper (delno)

BiH

Veliki rezervoarji v Slavonskem Brodu

Nemčija

1. Upravno poslopje v Bad Homburgu
2. Velika hala v kemični industriji »Höchst«
3. Več razstavnih hal na velesejmu v Frankfurtu
4. Cementni silosi v Wetzlerju
5. Del univerzitetne klinike v Frankfurtu

Avstrija

1. Dela na mostu čez Donavo v Greisnu
2. Dela pri hidrocentrali v Gersteinu

Ob dnevu republike čestitamo vsem sodelavcem in članom našega kolektiva ter bralcem k doseženim uspehom!

Martin Plajba se poslavlja
b.r.

Vsake pesmi je nekoč konec. Tako tudi moje. Zato bom zapel
raje tisto: »Grem v južne kraje...«

Na Titovi cesti se je začela ugrezati zemlja

Porušeno ravnovesje plasti v globini zemlje terja
dodatna dela

Letos jeseni je naše podjetje — točneje gradbeno vodstvo Ljubljane — skupaj s komunalnim podjetjem »Kanalizacija« prevzelo izgradnjo velikega kanalskega zbiralnika — kolektorja — na Titovi cesti. Gradnja kolektorja je bila v predvidenem roku končana, toda ko bi morali Titovo cesto spet urediti in usposobiti za normalni promet, so strokovnjaki opazili, da so se zemeljske plasti začele ugrezati.

Zakaj je prišlo do te nepredvidene in nezaželene ovire? Kot smo že poročali, smo kolektor izkopali precej globoko pod zemeljsko površino približno 8 m globoko, tako da smo najprej izkopali po dva upadna jaska (prvega pred »Na-mo« oziroma pošto, drugega pa približno 100 m v smeri proti Ajdovščini). Med obema jaskoma smo nato v globini 8 m kopali rov oziroma kolektor. Čeprav je rov za kolektor obzidan in so ga zaradi večje trdnosti strokovnjaki Zavoda za raziskavo materiala iz Ljubljane še sproti injektirali z betonskimi injekcijami, je vendarle izkop kolektorja povzročil premike v zgornjih plasteh zemlje. Po vsej verjetnosti so bili nekoč tam, kjer poteka danes Titova cesta, razni objekti, ki so jih pozneje porušili oziroma zasipavali. Seveda pa zasipavanje ni bilo tako temeljito (brez kompromiranja), da bi vzdržalo kopanje rova v globini. In s tem, ko smo začeli kopati kolektor, je prišlo do porušitve dosedanjega ravnovesja v zemeljskih plasteh. Tako se je začel vrhnji sloj zemlje počasi in komaj opazno ugrezati. Seveda pa je tudi razmeroma neznatno ugrezanje dovolj občutno, da je onemogočilo vsa nadaljnja dela na cestišču, predvsem asfaltiranje. Asfaltna prevleka, pod katero bi bil šibek nosilni sloj z razmajanim ravnovesjem, bi kaj hitro popustila in v celoti bi zazijale večje in manjše razpoke.

Srečanje ob treh ponoči

izmena je štela po dve skupini, ki sta kopali vsaka s svoje strani. Delo je bilo akordirano. Pred oddajo dela po učinku je skupina štela po šest delavcev. Vsak dan so napredovali po 30 cm. Po oddaji dela na akord pa je pet delavcev napredovalo po 75 cm. Pri kopanju kolektorja se je najbolj izkazal brigadir Vili Škaper s svojo skupino. Pohvaliti pa je treba tudi druge brigade minirjev Toma Tomiča, Mirka Miloloža, Steva Čelebića, Ivana Sertića itd. Vsekakor zaslužijo vsi, ki so prispevali k temu delovnemu uspehu prav za dan republike posebno pohvalo.

Seveda zdaj ni kazalo drugega, kot omajano ravnovesje popraviti. V dolžini približno 80 m je bilo treba odkopati vso zemljo in približno 1,20 m globoko navoziti tampon ter ga nato komprimirati. Ker zadnje dni pogosto dežuje in tudi sneži, smo morali nad Titovo ceto od nebotičnika do restavracije »Emona« zgraditi zasilno leseno streho; samo tako lahko naši delavci delajo nemoteno, saj bi deževje močno otežilo, če ne bi povsem onemogočilo delo in uporabo mehanizacije, zlasti vibromaksov.

Če ne bo nepričakovanih in novih ovir — zlasti nenaden hud mraz bi lahko še bolj otežilo delo — bo kljub dodatnemu delu še pred novim letom Titova cesta usposobljena za normalni promet. Potem ko bo celotno cestišče na novo urejeno — delamo v dveh izmenah — bomo komprimirani nosilni sloj prekrili s plastjo betona, prav na vrh pa bo seveda prišla nova asfaltna prevleka.

Začetek betoniranja temeljev ljubljanske bolnišnice

Kot je znano, so letos jeseni tri največja slovenska gradbena podjetja — Gradis, Slovenija ceste in Tehnika — začela graditi novo ljubljansko bolnišnico. Prvo je bilo na vrsti podjetje »Slovenija ceste«, ki je prevzelo izkop temeljev. »Slovenija ceste« je svojo nalogo v glavnem že opravilo, zdaj pa pride na vrsto betoniranje temeljev. To nalogo je prevzel »Gradis« — gradbeno vodstvo Ljubljane. Če ne bo nepredvidenih ovir, zlasti če ne bi nepričakovano pritisnil hud mraz, ki bi onemogočil betoniranje, bodo že prve dni decembra naši betonirski zaposleni na objektu nove ljubljanske bolnišnice. Skupno bo na bolnišnici delalo okrog 20 ljudi. Po vsej verjetnosti bomo delali v eni izmeni, le če bi bila nujna potreba, bomo delali v dveh izmenah oziroma v treh izmenah. Seveda bodo za novo bolnišnico potrebne kar pre-

Če ne bi hitro ukrepali, bi bila katastrofa

Samo s hitro intervencijo in požrtvovalnostjo so naši delavci na Jesenicah obvladali poplavo in preprečili najhujše

Močno in nepričakovano deževje v prvih novembrskih dnevih, zlasti pa še otoplitev ozračja, ki je hitro stajala zgodnji sneg v planskih predelih, je povzročila nenadne in močne poplave. Med drugimi rekami je začela hitro naraščati Sava, ki se je 4. in 5. novembra spremenila v pravcati veletok oziroma deroči hudournik. Reka Sava je povzročila na Gorenjskem veliko škodo — ponekod pravcato razdejanje — precej pa je prizadela tudi našo enoto na Jesenicah.

Sava je že lani na Jesenicah prestopila bregove svoje struge in se delno razlila po površinah, kjer so objekti našega podjetja. Že lani so Jeseničani mislili, da je poplava katastrofalna. Zato so se letos poleti začeli pripravljati, da jih ne bi znova prizadela neprijetna presenečenja v obliki poplav. Utrdili in povečali so nasipe in zgradili nasip za samskimi bloki. Zadnje poplave so dokazale, da ta ukrep ni bil zaman, oziroma — bil je še kako potreben in pameten.

»Sava je začela naraščati že 4. novembra zjutraj, to je v petek,« je pripovedoval šef komercialne na Jesenicah, tovariš Vlado Sanca. »Ker je deževalo kar naprej brez premora in ker je Sava hitro in vztrajno naraščala, nismo mogli več čakati križem rok. Takoj smo začeli ukrepati in se upirati vodni stihiji, kolikor je pač bilo v naših močeh.«

Naši delavci na Jesenicah so delali ves dan. To je bila pravcata »mobilizacija« vseh sil. Buldozerji so rinili zemljo in gramoz na nasipe, da bi jih povečali in utrdili. Na sredo je bilo v bližini približno 1500 kubikov gramozu, ki so ga lahko takoj uporabili za utrditev nasipov. Seveda pa je bilo treba še marsikje druge krepko poprijeti in zavijati rokave. Tako je bilo v skladiščih, kamor je že vdrla voda, približno 100 ton cementa v vrečah. Če bi ta cement dosegla voda, bi v kratkem imeli v vrečah namesto cementa — brezkoristen beton. Naši delavci so začeli takoj cementne vreče spravljati na višja mesta, tako da jim voda zlepa ni mogla do živoga.

Kljub temu, da so Jeseničani s požrtvovalnimi in hitrimi ukrepi znatno zmanjšali škodo, ki jo je povzročila poplava, pa je vodna stihija vendarle naredila precej škode. Tako je vodnim masam uspelo odplaviti precej mivke, ki je ni bilo mogoče v naglici prepeljati na varno. Na prostoru, kjer ima »Gradis« svoje objekte, je bilo ob poplavi tudi približno 100 kubičnih metrov lesa. Večji del lesa so delavci sicer rešili, vendar pa ga je nekaj tudi odnesla voda. Tudi približno 1500 kubičnih metrov gramozu, ki so ga buldozerji porinili med

poplavo na nasipe, lahko štejemo med izgubo, saj zdaj ta gramoz praktično ni mogoče več uporabiti.

»Voda je ponekod segla do kolen, zlasti v skladiščih oziroma v delavnicah. Buldozerji so na dvorišču in okolici delali skoraj ves čas v pol metra globoki vodi,« je pripovedoval tovariš Sanca. »Toda na vso srečo naši nasipi niso popustili, marveč so vzdržali. Tako je bila voda, s katero smo se borili na »Gradisovem« prostoru, še dokaj mirna. Če bi voda podrla nasipa oziroma če nasipov sploh ne bi bilo, potem bi bilo vse kaj drugega. Takrat bi imeli opravka z divjo, deročo vodo. To pa pomeni, da bi nam divje vodne sile kaj hitro lahko začele spodjedati temelje zgradb in nič ne bi bilo čudnega, če bi se ta ali oni objekt

zrušil, če ne v celoti, pa lahko vsaj delno. Kdor ni videl poplave oziroma divjih voda, ki jih je povzročila nedavna poplava, si sploh ne more predstavljati, kaj je poveljen. Te stvari je treba enostavno videti,« je pripovedoval tovariš Sanca.

In kolikšna je škoda, ki jo je povzročila Sava?

Jeseničani so škodo ocenili na približno 12 milijonov starih din, vendar je to le škoda, ki so jo utrpeli na materialu in objektih okrog upravne zgradbe, delavnic, skladišč in samskega naselja. Na vso srečo je nasip za samskimi domovi zadržal vodo, čeprav je bila za nasipom visoka 1 m, tako da poplava samskega naselja ni prizadela. Nekaj manjše škode je nastalo tudi na stolpnicih, kjer so nalivi z vetrom precej razmočili stene.

Precejšnja pa je tudi škoda na mostu pri Hrušici, ki je bil že na pol dograjen. Zgrajeni so bili že vsi temelji, položen oder z opazi in delno armatura. Po večerni neenakopravni bitki z razdivjano vodo so morali proti večeru Jeseničani kloniti. Voda je izpodkopala temelje in podrla en nosilni steber.

»Na mostu v Hrušici so bili naši delavci v petek, 4. novembra že ob 4. zjutraj,« je pripovedoval tovariš Sanca. »Odstranili so ves material, kolikor je bilo mogoče, zlasti oder in pomožni mostiček. Toda okrog petih popoldne je bilo vse upanje pokopano. Voda je odnesla most in ob devetih zvečer podrla še en steber. Škoda, ocenjena na tem objektu, znaša približno 12 milijonov starih dinarjev. Tako je skupna škoda, ki jo je jeseniški »Gradis« utrpel zaradi poplav, ocenjena na približno 24 milijonov starih dinarjev, vendar pa bo po vsej verjetnosti ta znesek še nekoliko večji.«

Kot že omenjeno, se moramo zahvaliti predvsem hitrim ukrepom in požrtvovalnosti vseh tistih, ki so bili »mobilizirani« v reševalne akcije, da škoda ni bila še znatno večja. Lahko si samo mislimo, kaj bi se lahko zgodilo, če bi se več kot meter visoka voda, ki je stala za nasipi za samskimi domovi, spremenila v deroči hudournik. To bi bila nedvomno prava katastrofa. Očitno nedavne poveljni pripovedujejo, da so Sava in hudourniki nosili v toku tudi do 20 m visoke smreke, izruvanne s koreninami vred. Kaj bi bilo, če ne bi bilo nasipov ali pa če bi nasipi popustili, če bi se reševalna akcija začela prepozno? Vsa sreča, da smo jo odnesli še tako poceni, vsem reševalcem pa še enkrat polno priznanje.

Ing. Arnež odhaja

Ko začasno zapuščam naš kolektiv, želim ob tej priložnosti prisrčno pozdraviti vse znance in prijatelje, s katerimi sem se srečaval pri našem skupnem delu in naporih, pa tudi na športnih področjih. Upam, da bo čas mojega novega delovanja hitro potekel in da bomo ostali medtem še v nadaljnjih stikih!

Ing. Milan Arnež

Naš Martin Plajba, ki je tolikokrat zadel v živo, se torej začasno poslavlja. Odhaja v okviru tehnične pomoči pod vroče afriško sonce — v Libijo. Gradisov vestnik je torej izgubil izrednega sodelavca, ki je znal s svojim pesom dostikrat povedati več, kot še tako dolg članek. Sicer sam pravi, da si tudi na takšno daljavo še želi stikov in bomo seveda vsakega njegovega prispevka veselili. Srečno torej in na svidenje!

UREDNIŠTVO

PRAVILA SI KROJIMO SAMI

S sestanka vodij kadrovskih služb poslovnih enot podjetja

Kadrovski delavci podjetja so na zadnjem sestanku kadrovikov razpravljali o načinu sprejemanja novih delavcev po potrditvi noveliranega pravilnika o delovnih razmerjih, ki med drugim določa, da velja poskusno delo za vse delavce in da je delavec dokončno sprejet na delo šele po uspešno prestani poskusni dobi.

S tem se je poslovanje kadrovske službe še povečalo. Delavec je torej lahko dokončno sprejet na delo šele po uspešno končani poskusni dobi.

Zato pa mora posebna strokovna komisija (ki jo izvoli DS PE) izdati za vsakega delavca pismeno oceno o njegovi strokovni sposobnosti. V strokovni oceni se upoštevajo trije kriteriji: strokovnost, delovna iznajdljivost in delovnenavade.

Strokovnost:

1. vsestransko sposoben opravljati delo na delovnem mestu;
2. sposoben opravljati delo na delovnem mestu;
3. delno sposoben opravljati delo na delovnem mestu;
4. ni sposoben opravljati dela na delovnem mestu.

Delovna iznajdljivost:

1. zadošča potrebam delovnega mesta;

cejšnje količine betona: predvideno je, da bomo v ta objekt vgradili približno 5000 kubičnih metrov betona, seveda ne samo v temelje, marveč v celotno zgradbo.

2. ne zadošča potrebam delovnega mesta.

Delovne navade:

1. so primerne za potrebe delovnega mesta;
2. niso primerne potrebam delovnega mesta.

Na podlagi tega mora strokovna komisija izdati oceno, ki je lahko pozitivna ali negativna.

Delavec, ki ne izpolni uspešno zahtev poskusnega dela, ne izpolnjuje pogojev za nadaljnje delo v delovni organizaciji. Takemu delavcu preneha delo v delovni organizaciji z dnem, ko mu je vročena dokončna odločba, izdana na podlagi ocene o uspehu poskusnega dela.

Delavec ima na oceno strokovne komisije pravico do pritožbe. V tem primeru odločba zadrži izvršitev vse do dokončne rešitve organa, na katerega je bila pritožba naslovljena. Delavec torej ostane v delovnem razmerju do rešitve njegove pritožbe.

Poleg tega mora svet obračunske enote delavcu pismeno določiti še višino osnove za delitev osebnega dohodka.

Sele po vsem tem lahko kadrovski oddelček sestavi odločbo o dokončnem sprejemu delavca na delo. Pri določanju strokovne sposobnosti morajo posebne strokovne komisije ocenjevati samo strokovnost, iznajdljivost in delovne navade delavca, ne pa njihovih osebnih navad in lastnosti.

Kadroviki menijo, da smo s sklepom o obveznem poskusnem delu za vse delavce sami sebi povečali delo in administracijo. Najbolj pomembno pa je to, da se nam bo sedaj, ko je poskusno delo uvedeno za vse delavce, vsaka najmanjša napaka prej ali slej maščevala, če ne bomo strogo dosledni pri ugotavljanju strokovne sposobnosti.

Do pritožbe bo pa vsekakor prišlo, kadar postopek o ocenjevanju posebnih strokovnih komisij ne bo v redu zlasti pri nekvificiranih delih. Tu je ugotavljanje strokovnosti vsekakor problematično. Drugih pogojev, ki jih terja poskus pa po samem zakonu ni mogoče uspešno dokazovati.

Ko je bil osnutek pravilnika o delovnih razmerjih v razpravi, je bilo posebej poudarjeno, naj bi ne uvedli poskusnega dela za vsa delovna mesta, temveč samo za tista, kjer je ocenjevanje strokovnosti tudi smotno.

Kljub temu pa so bili organi uravnavanja ob sprejetju tega določila mnenja, da je nujno vpeljati poskusno delo prav za vsa delovna mesta.

L. C.

Dvajset let sodelovanja pri podjetju

Marica Ambrožič

Ivan Ciringer

Jože Ivanc

Jože Kalšan

Maks Kirbiš

Franc Knehl

Tobija Kohek

Aleksander Kovarnik

Lojze Kobal

Mara Kramar

Ljubo Kurent

Julij Lasič

Ludvik Mahnič

Marijan Merlak

Ivan Mikac

Franc Mlakar

Maks Robič

Avgust Stegar

Anton Triler

Pravica še ni obveznost

Delavec ima pravico biti navzoč na sestanku vsakega organa upravljanja, kadar se odloča o njegovi pravici ali dolžnosti v delovni organizaciji

Tako je določeno v temeljnem zakonu o delovnih razmerjih, ki nalaga nadalje v zvezi z omenjeno pravico delavca, da delovna organizacija organizira samoupravljanje na način, ki omogoča, da delavec neposredno ali posredno sodeluje o delovnih pogojih ter o pravicah in obveznostih iz delovnih razmerij v delovni organizaciji, da ustanovi službe, ki skrbijo za uveljavljanje pravic delavcev iz teh razmerij in da določi samoupravne organe, pri katerih lahko delavec ugovarja, da zavaruje kršeno pravico.

V zvezi s tem so podrobnejša določila v našem statutu in pravilniku o delovnih razmerjih.

Statut podjetja določa v 15. členu, kako uveljavljajo člani delovne skupnosti posredno svoje pravice pri upravljanju, v 39. členu pa so našti organi, ki lahko v podjetju odločajo o pravicah in dolžnostih članov delovne skupnosti iz področja delovnih razmerij.

V 143. členu našega pravilnika o delovnih razmerjih je preciziran postopek glede uveljavljanja pravic delavca, kadar se odloča o njegovi pravici ali dolžnosti v podjetju. V 144. členu je predvidena strokovna služba v podjetju, na katero se lahko obrne delavec, ki meni, da mu je potrebna strokovna pomoč pri uveljavljanju pravic in urejanju dolžnosti iz medsebojnega delovnega razmerja pri podjetju.

Tudi organizacija samoupravljanja, predpisana s statutom podjetja, zagotavlja neposredno in posredno sodelovanje pri upravljanju slehernega člana delovne skupnosti in ni mogoče te pravice nobenemu krati.

Ce govorimo o tej pravici delavca, pridemo do zaključka, da je odvisno od njega (delavca) ali bo to pravico izkoristil ali ne. Kot zavedni člani delovne skupnosti bi morali biti vsi zainteresirani za postopek delovne organizacije, kadar zadeva pravice članov delovne skupnosti in kadar se odloča o pravicah kateregakoli posameznega člana delovne skupnosti. Vsekakor pa se postavlja takoj vprašanje, ali se lahko član delovne skupnosti tej pravici tudi odreče. Vsekakor je to njegova stvar, ali bo v določenem primeru to pravico izkoristil ali ne.

Ce ima član delovne skupnosti po prej omenjenem zakonu pravico biti navzoč na sestanku vsakega organa upravljanja, kadar se odloča o njegovih pravicah in dolžnostih v delovni organizaciji, še ne pomeni, da bi sklep organa pravno ne veljal, če član delovne skupnosti, o katerega pravici se rešuje, ne bi bil tudi prisoten na seji. Zakonodajalec samo obvezuje tak organ, da omogoči delavcu uveljavljanje njegove pravice.

Ze ustava določa, da se o vseh pravicah delavcev v delovni organizaciji vedno odloča javno in da je omogočen slehernemu članu delovne skupnosti prost vstop na sejo vsakega organa upravljanja. Ce pa odloča o posameznih vprašanjih celotna delovna organizacija, potem pa ni več samo pravica, temveč tudi dolžnost slehernega člana delovne organizacije, da se zanima za vprašanje in predhodno spozna s problemom, da bo lahko s svoje strani koristno sodeloval pri odločanju o določenih zadevah, kar je tudi značilnost pravega samoupravljalca.

Ce se delavec ne vključuje v delovanje svoje delovne organizacije, niti se ne zanima za probleme in vprašanja, o katerih razpravlja in jih rešuje delovna skupnost, potem tudi ne more zahtevati nikakih pravic in kogarkoli kriviti za eventualne posledice.

Vsak se mora zanimati za delo svojih organov upravljanja, spremljati njihovo delo, po potrebi sporočiti svoje mišljenje, ki naj bi v pozitivnem smislu vplivalo na oblikovanje sklepov teh organov.

Pri tem je treba upoštevati, da se vsi sestanki organov upravljanja morajo javno sklicevati z navedbo dnevnega reda, iz katerega je mogoče razbrati, o čem bodo na seji razpravljali in sklepali.

V zvezi s pravicami so hkrati omenjene tudi dolžnosti članov delovne skupnosti, o katerih se sklepa na seji organa upravljanja. Tukaj gre v glavnem za splošne akte, ki jih sprejemajo organi upravljanja glede upoštevanja delovnih dolžnosti, izvršitve proizvodnega načrta, izpopolnjevanja obveznih rokov itd. Sprejemanje takih aktov je javno po predhodnem obvestilu o vsebini akta, ki ga bo sprejel organ upravljanja, čeprav se nobenega osebnega ne vabi niti opozarja (razen članov samoupravnega organa).

Določilo temeljnega zakona o delovnih razmerjih, da ima delavec pravico biti navzoč na sestanku vsakega organa upravljanja, kadar se odloča o njegovi pravici ali dolžnosti v delovni organizaciji, je treba tako razumeti, da mora biti samoupravljanje v delovni organizaciji tako organizirano, da se delavcu omogoči uveljavljati to njegovo pravico. Tako zahteva od nas sistem samoupravljanja, ki je osnova našega celotnega družbenega razvoja. Tako torej ne pomeni, če kdo ne izkoristi pravice, da bi bil navzoč na seji organa upravljanja, ko se odloča o njegovih obveznostih, da tak sklep in samo zaradi tega ne bi bil veljaven in da ga ne bi bil dolžan izpolnjevati.

Z. R.

Na Titovi cesti v Ljubljani se je pogreznila zemlja, kar je terjalo dodatna dela pri graditvi kolektorja

Preprečujmo obratne nezgode!

Komisija za notranjo delitev osebnih dohodkov v sestavi ing. Franc Gačnik, Vlado Šanca, ing. Drago Sever, Stane Urban in Martin Zajšek

Jeseničani bodo izpolnili letošnji plan

Že letos so prevzeli nekatera dela za leto 1967.

Ceprav zmanjšanje investicijske potrošnje nasploh precej hudo »stiska« celotno gradbeništvo, pa položaj vendarle ni povsod enak in zmanjšanje investicij občutijo eni huje, drugi pa manj boleče. Tudi v našem kolektivu položaj ni enak v vseh ekonomskih enotah. Ze skoraj leto dni ugotavljamo, da je največja »kriza« v Ljubljani in Celju, medtem ko problemi na Jesenicah, v Mariboru, na Ravnah in v Kopru niso tako pereči.

Jeseniški kolektiv je zaradi izgradnje velike nove železarne zadnjih nekaj let skoraj stoodstotno zaposlil vse svoje kapacitete in vse do lani sploh ni bilo vprašanja, kje bodo dobili delo, marveč so se raje spraševali, kako bodo lahko svoje naloge izpolnili. Zdaj, ko je nova železarna vsaj v glavnem dograjena (ne še sicer popolnoma), je tudi na Jesenicah položaj nekoliko drugačen, kot je bil v preteklosti. Kljub temu pa Jeseničani nikakor ne mislijo obupati; nasprotno, vsaj za leto 1967 ne kaže ravno slabo.

Na Jesenicah gradi »Gradis« tri stanovanjske stolpnice. Prva bo po vsej verjetnosti vseljiva že januarja 1967, druga pa prihodnje leto meseca maja. Tretjo stolpnico bodo začeli graditi spomladi 1967, tako da bi bila pred poletjem 1968 vseljiva. Vrh tega grade Jeseničani v Kranju razmeroma veliko skladišče (za 186 milijonov). Dela je še precej tudi na objektu aglomeracije in pri kanalizaciji na Hrenovici. Nasploh pa je na Hrenovici še precej gradbenih del, za mnoge sploh še niso bile niti razpisane licitacije.

Jeseničani so trdno prepričani, da bodo svoj plan (1,7 milijarde starih

dinarjev) letos izpolnili. Kako bo prihodnje leto, je sicer težko prerokovati, vendar pa ni dvoma, da bodo naši delavci na Jesenicah tudi v prihodnosti znali dobro izkoristiti svoje izkušnje, delovni elan ter svoje izkušnje. To pa je jamstvo, da bodo tudi v novih pogojih sposobni graditelji lahko dobili delo.

Stanko Vesenjaka — državni prvak

O Stanku Vesenjaku smo v našem glasilu že pisali — toda postati državni prvak ni kar tako.

Pred 5000 gledalci je bilo v Brezicah veliko tekmovanje za državno prvenstvo v moto-crossu. Startalo je 32 vozačev. Z izredno taktiko in dobro vožnjo je naš Vesenjaka končno potolkel vse tekmovalce in lanskoletnega prvaka, ter tako ob velikem aplavzu gledalcev postal državni prvak Jugoslavije.

Tovarišu Vesenjaku ob njegovem velikem uspehu naše čestitke. Cestitajo pa mu tudi njegovi ožji sodelavci s tovarišem Janekom Sadowskim, ki nam je poslal tudi ta (seveda večji) prispevek.

Razmišljanje o delitvenih razmerjih

Delitev v podjetju je neposredno odvisna od organizacijskih oblik podjetja. Organizacijskim spremembam morajo nujno slediti spremembe v delitvi (včasih pa tudi obratno). Naše razmišljanje o delitvi se naslanja na sedanjo organizacijo. Seveda pa smo dolžni upoštevati tudi (manjše) organizacijske spremembe, ki jih predvidevamo v bližnji prihodnosti. V mislih imamo zlasti oblikovanje obračunskih enot, to je brigad po posameznih specializacijah — o čemer govorijo tudi sklepi št. 4. konference šefov v letošnjem marcu. Tudi nekatere nove organizacijske oblike samostojnih OE zunaj meja naše ožje domovine še nimajo ustreznih določil v naših samoupravnih aktih, vsaj glede delitve ne.

ODNOSI MED PODJETJEM IN PE

Naša organizacijska struktura ima tri nivoje: nivo podjetja, nivo poslovne enote in nivo obračunske enote. Samostojna OE ima sicer svoje posebne posebnosti glede poslovanja — je bolj samostojna. Vendar se v delitvi ne razlikuje mnogo od OE, kajti praviloma, razen SPO, ne razpolaga samostojno z ustvarjenimi skladi.

Tokrat bo naš pravilnik o delitvi dohodka podrobneje opredeljeval poslovno ekonomsko odnose med PE in podjetjem. Manj podrobno in bolj načelno pa bo opredeljeval odnose med OE in PE.

Za tak pristop glede vsebine pravilnika govori več stvari.

1. Težko je opredeljevati in določati odnose do OE (tretji — drugi nivo), ko odnosi niso povsem razčiščeni na višjih nivojih. To so odnosi med PE in OE, med PE in podjetjem. Primer: ura kvalificiranega delavca znaša v internem obračunavanju med PE različno: pri PE Lj. okolica 15,05 ND, pri SPO 14,50 ND, pri PE Ljubljana 13,76 ND — vse za stanje september 1966.

2. Menimo, da zaenkrat lahko govorimo o formiranju skladov le na nivoju PE in seve podjetja, vtem ko OE formirajo sredstva le za OD in za rezervni sklad OD pri PE. Zategadelj bomo obravnavali OE podrobneje v tretjem delu — o nagrajevanju.

3. Za dobro nagrajevanje po delu je treba podrobno in mesečno

zasledovati poslovne rezultate OE, to je sektorjev, gradbišč, delavnic. Taki obračuni so možni le pri določenih planskih (lastni) ceni in pri stroškovnem knjigovodstvu, ki je prilagojeno tej ceni. Za plansko ceno še nimamo dovolj izdelanih normativov, priprava dela se še ni uveljavila v taki meri, kot želimo, in končno še niso dovolj ustaljene gospodarske razmere.

Urejevanje zadev v organiziranju, obračunavanju in delitvi v OE bo morala biti v prihodnje naša večja skrb. Zavzetost kolektivov OE za spodbudno nagrajevanje bo slej ko prej odločilno vplivala na urejeno delitev na »nivoju neposrednih proizvajalcev«.

FORMIRANJE DOHODKA PE

Če danes PE in predvsem njeni vodilni predstavniki upravičeno zahtevajo čiste odnose med PE kakor tudi med PE in podjetjem, potem lahko jutri pričakujemo čiste odnose med OE kakor tudi med OE in PE. Pri tem bo šlo zlasti za pravilno, da ne rečemo pravično nagrajevanje — po delu. Hkrati pa gre tudi za enoten način nagrajevanja v podjetju.

Sprejeli smo načelo, da formirajo PE celotni dohodek po tržnih cenah. Pri tem bi veljale naslednje izjeme:

— SPO formira celotni dohodek po »objektiviranih« tržnih cenah ali po t.i. internih prodajnih cenah — razen za dela strojev pri tujih koristnikih;

— KO formira celotni dohodek po interni prodajni ceni za re-montno dejavnost;

— OGP formira celotni dohodek po internih prodajnih cenah za tiste izdelke, kjer ima podjetje poseben interes za uveljavitev na tržišču;

— Biro za projektiranje formira celotni dohodek po interni prodajni ceni za dela za podjetje;

— vse PE obračunavajo medsebojne usluge po internih prodajnih cenah — če se ne sporazumejo drugače;

— v posameznih primerih prevzemajo dela gradbene PE po internih prodajnih cenah. Nekaj primerov: turistično naselje Poreč, železarna Ravne, toplotna Ljubljana, rafinerija B. Brod.

KAJ JE INTERNA PRODAJNA CENA?

To je kalkulativna cena brez ali z (običajno z manjšimi) vkalkuliranimi skladi. Praktično se ta cena formira z dogovorom med PE oziroma med PE in podjetjem — zato je interna cena. Bistveno je torej, da se pri določanju cene ne srečamo s tržiščem, to je z drugimi ponudniki.

Seveda pa je interna prodajna cena lahko tudi nižja od lastne cene. Vendar mora take primere uravnavati vnaprej organ upravljanja podjetja oz. enote. Več o tem smo govorili v prvem delu tega razmišljanja.

Opisani način formiranja celotnega dohodka posameznih PE sestavlja osnovo. Od te odštejemo poslovne stroške. Med poslovne stroške štejemo tudi stroške režije podjetja, ki jih PE odvedejo po ključu ur. Ključ mora biti sprejet vedno vnaprej, podobno kot za investicijsko vzdrževanje, izobraževanje kadrov in ključ za odvod skupnih potreb. Skupne potrebe pokriva enota iz ostanka dohodka

Z dohodkom PE razpolaga enota samostojno. Pri tem mora upoštevati:

1. akontacije na OD kakor tudi OD je treba obračunavati in izplačevati po sprejetih pravilnikih podjetja in enote;

2. trošenje iz sklada skupne porabe in rezervnega sklada enote mora biti skladno z gospodarskim načrtom podjetja in enote; skladnost ugotavlja organ upravljanja podjetja;

3. kadar enota trenutno ne potrebuje svojih sredstev, jih vroča v »interno banko«; kadar pa enoti za trenutne potrebe lastna sredstva ne zadoščajo, dobi dodatna sredstva od »interne banke« v obliki posojila.

VLOGA PODJETJA

Soglasje organa upravljanja podjetja ne pomeni omejevanja pristojnosti enot, pomeni pa pravico in dolžnost podjetja, da skrbi za načrtno in smotno trošenje sredstev.

Od kod podjetju ta pravica in dolžnost? Ne samo iz statuta (člen 70) — saj tega lahko sami spremenjamo, marveč tudi iz naše družbenoekonomske ureditve.

Podobno, kot daje družba podjetju sredstva v upravljanje in si zaradi racionalnega trošenja pridruže določene prerogative, ima podjetje določene pristojnosti do enot. Zakaj? Uspehi enot so tudi plod enotnih sredstev podjetja in enotne organizacije (poslovanja). Koliko je prispeval naš »tudi« in koliko (samo) enota, je pri tržnih cenah težko razmejiti. Pa ne samo pri tržnih cenah. Splet dejavnikov, ki v končnem rezultatu pripomorejo k takemu ali drugačnemu dohodku, je preveč pester in zapleten ter ne dovoljuje niti računskega niti družbenega sklepanja: »To je samo moje!«

Ne sklicujem se na enotnost podjetja v težkih časih, toliko manj namigujem na nekakšno nepopolarno centralizacijo, ampak se zavzemam za tak način formiranja in trošenja dohodka, ki bo — po eni strani demokratičen za vse (demokracija za en del je lahko nasproti pol demokracije za večino) — po drugi strani pa racionalen. Končno pa: ali ne pomeni načelen odpor družbeni kontroli skrivanja nečesa (nepravilnega) pred to družbo?

Bodimo jasni! V našem razmišljanju o skladih, o ostanku dohodka PE niti ne gre toliko za kontrolo, ker si načrt trošenja lastnih sredstev z letnim načrtom enota itak sama predpiše. Gre torej za skladnost razvoja enot s perspektivnim programom razvoja podjetja. Gre za našo skupno prihodnost, ki jo moramo načrtovati — kot že rečeno: demokratično in razumno. Naša sredstva — enot in podjetja, s katerimi pristo razpolagamo, so tako majhna, da bi bilo njihovo nenačrtno trošenje domala hudodelstvo do članov kolektiva, ki niso imeli te »sreče«, da bi sodelovali pri takih odločitvah.

Da ne bo nesporazuma. Niso člani organov upravljanja enot nespametni, člani centralnih organov pa pametni. Večkrat — žal — je lahko narobe. O temu pričajo poslovne odločitve, ki nas še danes vznemirjajo. »Hvaležni« smo banki, da nam ni leta 1963 in 1964 odobrila večjih sredstev za nakup osnovnih sredstev, ki smo jih nameravali kupiti po sklepu centralnega organa upravljanja.

Ko nadaljujemo z mislimi o delitvi, moramo odločiti tudi o načini trošenja denarnih sredstev poslovnega sklada in amortizacije

in o drugih sredstvih, za katera menimo, da bi bilo razumno centralno formiranje in trošenje. Takih sredstev je v primerjavi z onimi, o katerih smo se rovnokar široko razpisali, precej več. Da, sposobni smo se razgreti do vrelišča, ko pretakamo kapljice (ostanek dohodka). Kolektivi vseh enot živo sodelujejo in argumentirajo »svoj prav«. Ko pa odločamo o poslovnem skladu, o amortizaciji, prepuščamo odločitve ožjemu krogu samoupravljalcev in njihovi »najboljši volji« za razumno trošenje!

Menim, da moramo pri soodločanju zavestno razširiti krog članov kolektiva. Ne le zato, ker več ljudi več ve, torej ne le zaradi nekakšne demokracije, marveč zlasti zato, da bo odločitve sprejelo zavestno čimveč članov kolektiva, ki bodo zato moralno in materialno tudi odgovorni, in zato tudi zavestno pripravljeni sprejeti morebitne posledice. Ker zavesti ne moreš prijeti v roko in jo postaviti na pravo mesto, bi jo morali negovati in spodbujati. Ena od poti, ki vodi do tega, je izobraževanje. No, pustimo to temo za druge prilike.

KAKO RAZŠIRITI KROG SAMOUPRAVLJAVCEV?

Tako, da vključimo v gospodarski načrt tudi trošenje teh sredstev. Posebna komisija DSP naj bi imela bolj strokovni in izvršilni značaj pa manj odločilnega. Odločilni značaj ima DSP — bo rekel kdo. Ze res, toda DSP ni širok krog samoupravljalcev.

Kakšna naj bi bila delitev v samostojnih OE, ki so enkratne, organizirane za izgradnjo določenega dela (Eos. Brod, Skopje) ali za gradnjo zunaj naših meja (Zah. Nemčija)? Take enote bržčas ne bi formirale skladov. Ti bi se stekali v sklade podjetja. Zlasti bi veljalo to za samostojne OE v tujini, ker bi z ustvarjenimi sred-

stvi v tujih valutah nakupili re-produkcijski material in rezervne dele — za potrebe podjetja.

Kaj pa v primerih, ko sestavljajo tako enoto pretežno delavci ene PE? Denimo, da so to najboljše delavci določene PE. Ali ne utrpijo preostali člani kolektiva take PE materialne škode? Taki PE ostanejo fiksni stroški skoraj nespremenjeni, precej pa se jih lahko zmanjša obseg del. Tedaj postane pereče tole vprašanje: ali je nadaljnje poslovanje take PE sploh še ekonomično?

Vprašanja niso iz trte izvita. Postajajo že realna, postala bodo nujna.

Prevzeti želimo, denimo, večje delo v drugi republiki, državi. Recimo, da je delo za podjetje precej bolj interesantno kot dela na razkropljenih sektorčkih nekaterih PE. Ali smo torej toliko mobilni ali imamo toliko organizacijske gibčnosti in poslovne sposobnosti za prevzem takih del in ali bomo znali podeliti rezultate, rekli smo — takega evčjega dela?

To so vprašanja, na katera moramo odgovoriti vsi, vsaj vsi mi, ki smo — takega večjega dela? kot pridobitna patrona za mesečno polnjenje kuvert. To so vprašanja, ki pritrjujejo spoznanja zakonitosti, da namreč organizacije in delitve ni moč obravnavati ločeno.

Naše teze na takó zahtevna vprašanja prav gotovo niso sposobne odgovoriti. Te vrstice so slej ko prej delo ozkega kroga ljudi. Zato bi bila vsaka nakazana rešitev preblizu subjektivnemu mnenju. Hoteli smo le probleme prikazati — morda hote malce sočno. Naš namen bo popolnoma dosežen, če se bo širši krog članov kolektiva zamislil, razpravljal in predlagal konkretne rešitve na gornja razmišljanja.

(Se nadaljuje)

S. V.

Dopisujte
v naše glasilo!

Realizacija se je v primerjavi s prejšnjim mesecem izboljšala, saj so planski pokazatelji podjetja pozitivni (razen obrtniških del), medtem ko v septembru skupna dela še niso dosegla plana (— 0,6 %).

A. USPEH PODJETJA

V oktobru je podjetje kot celota izvršilo kumulativni mesečni plan s 100,3 %. Gradbena dela so bila izvršena s 101,8 %, kar je za 0,7 % boljše kot prejšnji mesec, medtem ko z obrtniški deli še vedno zaostajamo (92,8 %), čeprav se je tudi ta pokazatelj izprav se je tudi ta pokazalec izboljšal za 1,6 %.

B. USPEH GRADBENIH PE

Tudi gradbišča kot celota so presegla mesečni kumulativni plan z 1,7 %. Medtem ko so z gradbenimi deli plan presegli za 4,1 %, pa so z obrtniški deli v zaostanku za 5,9 %. Tudi del letnega plana je v 10 mesecih presegel za 1,3 %, od tega pride na gradbena dela + 3,3 %, na obrtniška dela pa — 4,9 %.

Od gradbenih poslovnih enot sta pod skupnim planom samo Maribor (— 5,2 %) in Ljubljana okolica (— 5 %). Pri gradbenih delih pa sta pod planom Ljubljana (— 0,5 %) in Maribor (— 2,2 %). Pri realizaciji obrtniških del pa je slika bistveno različna, saj so štiri PE pod planom.

C. USPEH OBRATOV

Uspeh obratov je slabši kot uspeh gradbenih PE, ker se je pri obeh skupinah dvignila realizacija v primerjavi s prejšnjim mesecem za 0,9 % in je tako ostalo razmerje nespremenjeno. Pod planom so SPO, OGP in Projektni biro (ni dosegel plana).

Planski barometer za oktober 1966

zaradi zmanjšanja obsega del — zunanji sodelavci).

Č. PRODUKTIVNOST IN EFEKTIVNE URE

Pri učinkovitih urah so presegle plan tri PE (Koper, SPO in LO Skofja Loka), medtem ko so vse ostale poslovne enote opravile manj, kot je bilo predvideno. Najmanjši odstotek učinkovitih ur izkazuje PE Maribor, ki je z 68,7 % učinkovitih ur dosegla 97,8 odstotka plana gradbenih del. Vse ostale PE imajo čez 80 % opravljenih učinkovitih ur.

Tudi pokazalec produktivnosti se je temu primerno dvignil pri PE Maribor (+ 42,4 %), sledijo še Lj. okolica (+ 32,1 %), Projektni biro (+ 30,6 %), Koper (+ 18,7 %) itd. Pod planirano produktivnostjo, ki jo računamo iz razmerja gradbenih del na učinkovito uro, je samo SPO, ki je dosegel 87,5 % planirane produktivnosti.

R. M.

A. Gradbišča

Planski pokazatelj	Gradbene PE skup.	Ljublj.	Marib.	Celje	Jes.	Ravne	Lj. okol.	Koper
Realizacija za jan.-okt. 1966								
Skupna dela	100,5	101,7	94,8	103,8	110,0	101,9	93,0	122,2
gradbena dela	101,8	104,1	97,8	106,5	102,6	103,7	115,0	126,5
obrnitiška dela	92,8	94,1	81,4	97,5	134,5	97,2	67,7	102,2
Letni plan								
a) skupna dela	plan v %	81,5	82,1	79,0	84,0	82,6	79,6	86,1
realizacija v %	81,7	83,4	80,3	79,7	79,9	90,9	81,1	81,7
+ ali —	+ 0,2	+ 1,3	+ 1,3	— 4,3	+ 2,9	+ 8,3	+ 1,5	— 4,4
b) gradbena dela	plan v %	81,2	81,9	79,9	84,0	84,1	80,6	81,8
realizacija v %	82,7	85,2	79,5	82,1	80,6	86,4	83,6	94,0
+ ali —	+ 1,5	+ 3,3	— 0,4	— 1,9	+ 4,8	+ 2,3	+ 3,0	+ 12,2
c) obrtniška dela	plan v %	82,6	82,5	77,5	84,0	78,0	77,3	92,7
realizacija	76,7	77,6	68,4	78,0	104,9	75,1	62,7	85,6
+ ali —	— 5,9	— 4,9	+ 5,7	— 15,6	— 2,0	+ 26,9	— 2,2	+ 30,0
Produktivnost jan.-oktober	plan	16,78	14,26	14,94	14,30	11,95	13,52	14,57
realizacija	19,45	17,48	17,20	20,36	12,87	15,86	14,86	19,24
%	115,9	122,6	115,1	142,4	107,7	116,2	109,9	132,1
Efektivne ure jan.-oktober	plan v %	82,1	82,7	80,0	84,0	84,5	82,9	79,8
realizacija v %	72,1	70,2	69,1	57,7	81,3	74,7	78,2	69,5
+ ali —	— 10,0	— 12,5	— 10,9	— 26,3	— 1,1	— 9,8	— 4,7	— 10,3

B. Obrati

Planski pokazatelj	Obrati skupaj	SPO	KO Ljubljana	KO Maribor	LJO Loka	OGP	Projektivni biro
Realizacija za jan.-okt. 1966							
Skupna dela	97,2	89,3	100,1	101,5	112,4	93,6	89,6
gradbena dela	97,9	89,3	100,1	101,5	113,8	93,6	117,5
obrnitiška dela	41,7	—	—	—	63,9	—	31,3
Letni plan	plan v %	80,2	83,0	74,8	73,0	81,3	79,8
realizacija v %	77,9	75,9	74,0	76,1	91,4	74,7	79,3
+ ali —	— 2,3	— 9,1	—	+ 1,1	+ 10,1	— 5,1	— 9,2
Produktivnost jan.-oktober	plan	24,11	20,80	22,55	22,19	19,85	23,60
realizacija	24,52	26,94	23,96	22,84	21,26	26,60	23,05
%	101,7	87,5	106,3	102,9	107,2	112,7	120,6
Efektivne ure jan.-oktober	plan v %	80,7	83,2	79,3	76,0	81,8	81,4
realizacija v %	77,7	83,0	74,7	73,0	86,8	67,6	78,2
+ ali —	— 3,0	+ 1,8	— 4,6	— 1,0	+ 5,0	— 13,8	— 2,3

Bratska ČSSR nas je prisrčno sprejela

Ceprav še malo utrujeni od dolge vožnje, smo se zjutraj dobre volje zbrali v veliki avli delavskega hotela. Tu nas je zopet sprejel naš dobri znanec ing. Miloslav Cvrtiček. Zunaj nas je čakalo turobno jutro. Rahlo je rosilo, zato smo se hitro spravili v avtomobile in odpeljali na direkcijsko »Pozemny stavby« v Brnu.

Tu so nas že pričakovali direktor podjetja Josef Carda, ing. Jaroslav Hausner s svojimi ožjimi sodelavci.

Pogovor je potekal v prisrčnem vzdušju in tolmača skoraj nismo več potrebovali. Ano, Ano, to so bile

lično razporejeni po vseh oddelkih in nivojih. Obstaja sicer poseben oddelk za personalne zadeve, ki se izključno ukvarja s sklepanjem in odpovedovanjem delovnih razmerij. Vsi uslužbenci se nameščajo centralno in vsak mora iti tja, kamor je dodeljen. Pri vseh podjetjih pa je zelo veliko pomanjkanje delavcev, zato je po gradbiščih, predvsem pa po delavnicah, zaposlenih sorazmerno veliko žensk. Centralne službe so med seboj in med upravo povezane po principu funkcio-

Gottwaldovo iz ptičje perspektive

nalne povezave. Organizacija dela in poslovanje zelo dobro funkcionirata.

V podjetju je odlično organizirana razvojno tehnološka služba, ki je zelo modernizirana, ter knjigovodska mehanizacija, ki je na najvišji stopnji. Vse knjigovodstvo se vodi centralno in strojno.

Zelo pomembno vlogo ima oddelk za organizacijo poslovanja, ki se ukvarja izključno z razvijanjem internega poslovanja, uvajanjem mehanizacije v upravno poslovanje, izdelovanjem obrazcev itd.

Kadrujejo v glavnem preko šol. V gradbene poklice začnejo usmerjati že v osnovni šoli. Strokovnjaki podjetja (personalnega oddelka) obiskujejo osnovne šole, prireajo predavanja o podjetju ter predvajajo posebne filme iz dela in življenja gradbenih delavcev. Tako zainteresirajo mladino za gradbene poklice. Učna doba vajencev traja 3 leta. Razlika je le v tem, da vajenci teden dni obiskujejo šolo, teden dni pa so na praktičnem delu. Tehnični in delovodski kader pa v glavnem kadrujejo iz vrst najboljših učencev in najboljših delavcev.

Podjetje ima svojo šolo. V svetu šole so strokovnjaki podjetja, strokovnjaki višjih šol, v Ostravi pa celo dekan fakultete. Tako je povezava med podjetjem in drugimi šolami (s tehnično fakulteto) boljša in uspešnejša. Vse izobraževanje se v glavnem začne v podjetju.

Generalna direkcija, pa tudi posamezna podjetja, imajo izdelane zelo točne sociološke-socialne analize, kot tudi natančno izdelan plan delovne sile.

Prav tako imajo izdelane točne opise delovnih mest. Pri ocenjevanju delovnih mest upoštevajo v glavnem naslednje elemente: izobrazba, predizobrazba, leta praktičnega dela, oziroma strokovna usposobljenost, prizadevnost, delovni staž itd.

Opisi delovnih mest so enotni za vse podjetje. Vrednost delovnega mesta je označena v razponih. Poleg osnovnih postavk, dobijo tudi presežek akordnega dela. Poleg tega je nagrajevanje odvisno od procenta doseženega proizvodnega plana.

Po sicer nepreverjenih podatkih se poprečni zaslužki gibljejo okrog 1400 Kč. Dober kvalificiran delavec zasluži od 1600 do 2200 Kč, vodje manjših grup od 1800 do 2000 Kč, inženirji in tehniki pa od 2700 do 3300 Kč. Če podjetje (kot tudi enota) izpolni letni plan, dobi nagrado, ki se ob zaključku razdeli po posebnem pravilniku. Del tega zneska se nameni za kulturno dejavnost, šport in rekreacijo.

(Se nadaljuje) LC

Znameniti čebelnji panji v Frenštatu v ČSSR

Francu Štalcu ob jubileju

starost rad vsak sam skrije, posebno še, če je tak mladenič kot naš jubilar.

Franc Štalc je bil rojen 27. XII. 1906 v Sadi pri Medvodah. Izučil se je za mehanika, kasneje pa je položil tudi mojstrski izpit iz avtomehanične stroke. V podjetju je zaposlen od leta 1945 — torej je med prvimi gradisovci. Je priznan specialista v svoji stroki in je izučil že vrsto odličnih mehanikov.

Sedaj je zaposlen na delovnem mestu mojstra mehanične delavnice, kjer kljub težočam zaradi pomanjkanja tega ali onega vedno ze-

lo uspešno rešuje vse probleme mehanične delavnice. Njegovo poznavanje problematike je visoko cenjeno v celotnem podjetju. Svojim sodelavcem je dober svetovalec, zlasti pa mlajšim kadrom, zato ima naš jubilar tudi zelo širok krog prijateljev.

Ob viskem jubileju tovarišu Štalcu iskreno čestitamo, posebno pa še kolektiv kovinskih obratov Ljubljana z željo, da bi še nadalje tako uspešno vršil svoje delo.

Tov. Štalc še na mnoga leta!

C.

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor Odgovorni urednik Ljilja Cepuš — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno

Vsak je dolžan izpolniti pogodbe

Občinsko sodišče II v Ljubljani je pod predsedstvom sodnika Jožeta Podboja ob sodelovanju sodnikov porotnikov Grca Zvoneta in Milana Fugina v pravdni stvari tožeče stranke Gradbeno industrijsko podjetje »Gradis« Ljubljana, Korytkova 2 zoper tožečo stranko Janovljak Ivana, Ponikve 78, p. Dobropole, zaradi plačila 8.446,32 Ndin, na podlagi sporne obravnave dne 14. 10. 1966 zaključene,

razsodilo:

Toženec Janovljak Ivan je dolžan tožeči stranki plačati znesek 8.446,32 Ndin ter ji povrniti pravne stroške v znesku 303,40 Ndin vse to v 15 dneh pod izvršbo.

Vsaka učna pogodba kot dvostranski pravni posel določa pravice in obveznosti vsake izmed pogodbenih strank. Tako se je center za izobraževanje z učno pogodbo zavezal izplačati delavcu v času obiskovanja enoletne šole za strojnike štipendijo v višini osebnih dohodkov polkvalificiranega delavca ter kriti vse stroške enoletne šole. Delavec pa je glasom pogodbe prevzel obveznost uspešno dokončati šolo ter po končanem šolanju ostati v delovnem razmerju s podjetjem najmanj 3 leta. Kolikor pa bi prenehal z delom pri podjetju pred potekom dobe 3 let, pa se je zavezal povrniti vse stroške enoletne šole s prejetjo štipendijo.

Po končanem šolanju in pridobljeni kvalifikaciji je tovariš Janovljak samovoljno nehal delati pri podjetju. Zaradi tega je podjetje vložilo zoper delavca tožbo, s katero je zahtevalo od delavca plačilo vseh stroškov enoletne šole za strojnike s predvideno štipendijo. Delavec se je tožbenemu zahtevku na povračilo stroškov šolanja upiral in v pravnem postopku navajal, da je bil prisiljen samovoljno prenehati z delom pri podjetju, ker je imel po končanem šolanju z ozirom na pridobljeno kvalifikacijo premajhen oseben dohodek, s katerim se ni mogel preživljati. Do samovoljnega prenehanja dela in do kršitve učne pogodbe naj bi prišlo zgolj po krivdi podjetja, ker to ni nudilo delavcu primerne osebnega dohodka.

Sodišče je tožbenemu zahtevku podjetja na plačilo vseh stroškov enoletne šole v celoti ugodilo, ker je delavec sam kriv, da mu je prenehal delovno razmerje. Delavcu je bila dana možnost, da bi si z delom pridobil primeren oseben dohodek. Učna pogodba je delavca vezala na to, da ne sme zapustiti dela pri podjetju, dokler ne poteče v pogodbi določen čas, ko mora ostati v delovnem razmerju pri podjetju. Ker je delavec učno pogodbo prekršil po svoji krivdi, je dolžan plačati podjetju vse stroške šolanja s prejetjo štipendijo, katero je delavec v času obiskovanja šole prejemal.

Kot je razvidno iz razlogov sodbe, se Janovljaku ni posrečil poskus, da bi prevladal krivdo za samovoljno zapustitev dela na podjetje.

Zato naj bo sodba sodišča opozorilo vsem tistim, ki kršijo določila sklenjenih pogodb.

Seveda pa bomo vsak primer samovoljne prekinitve delovnega razmerja predali rednemu sodišču.

Na cesti nisi sam!

Avtomobili brajajo, z njimi pa hitimo mi po svojih vsakdanjih opravilih. Zamišljeni in zatopljeni v skrbi ali pa ko ajn in samozavestni pod vplivom alkohola pozabljamo na sopotnike. Pri tem pa ne pomislimo, da nas lahko vsak napaden korak stane življenje. Včasih se imamo čas, da popravimo svojo napako, če je voznik priseben in pazljiv, v večini primerov pa se zavedamo, ko je že prepozno!

Nepopoln mesec in pripetile so se kar tri hujše prometne nesreče našim delavcem na Ravnah, ki so bili žrtve nesreč na cesti. Po večdnevni globoki nezvesti so se zbudili v slovenjegraški bolnišnici. V vseh primerih so bili premočno previdni.

Nesreče so se pripetile:

Alija Mufalić — nesreča 1. X. 1936. S kolesom se je peljal domov, pri tem pa ni upošteval znaka prednosti. Ne da bi zaustavil, se je peljal čez cesto in v naslednjem trenutku ga je podrl motorist Jože Vovčina. Silovito ga je vrlo po cesti in obledel je nezavesten. Po večdnevni globoki nezvesti, ko je že kazalo najhujše, je v ljubljanski bolnišnici le prišel k sebi. Sedaj je zunaj življenjske nevarnosti. Posledice so pa ostale.

Nedeljko Stanković — nesreča 17. X. 1966.

Pozno ponoči ga je njegov tovariš Anton Bilč peljal na kolesu po cesti v smeri, ki je zaprta za promet. Iz nasprotni strani je pripeljal vinjeni voznik osebnega avtomobila Kranjc in nesreča je bila neizogibna. Iz globoke nezvesti se je tov. Stanković zbudil šele peti dan v bolnišnici. Zaradi pretresa možganov se ne spominja, kaj se je dogajalo pred nesrečo.

Miroslav Arizanović — nesreča 3. X. 1966.

Po cesti je hodil s sodelavci v skupini. Šele na signal voznika se je zavedel, da stoji predaleč na cesti. Naglo je odskočil pri tem pa se je zapletel in padel na glavo. Udaril se je na sence in je obležal nezavesten. Od vseh treh jo je najbolj poceni odnesel. Kmalu za tem se je prebudil iz nezvesti v bolnišnici.

Na srečo se je vse dokaj dobro izteklo. Ostale so polomljene kosti in obite glave. Po nepotrebnem so bile velike bolečine in pa stroški zdravljenja na račun skupnosti.

Zato skrbite za svojo varnost in ne spravljajte v nevarnost drugih!

L. L.

Ivan Herman
petdesetletnik

Pol stoletja težkega in trdega življenja je preteklo tudi našemu tesarju Ivanu Hermanu. Rodil se je 21. X. 1916 v Dravogradu. V osnovno šolo je hodil v Dravogradu. St. Janžu. Socialne razmere doma bile slabe, zato je moral kot najstarejši otrok že s šestimi leti doma.

Služil je pri raznih kmetih tak da je že zelo zgodaj okusil, kaj trdo delo. Prvič se je redno zaposlil pri privatnem gradbenem mojstru leta 1936 v Dravogradu. Tu se priučeval tesarskemu delu. Po končani vojaščini se je zaposlil k kamnosek. Med okupacijo je del pri gradnji dravske hidrocentrale Dravogradu pri firmi Siemens B. Union. V jeseni leta 1943 je odšel v partizane, kjer je ostal do meseca oktobra 1945. Nato se je zopet poslal na hidrocentrale pri podjetju »OGRAD« v Dravogradu, ki se kasneje pripojilo Gradisu. Nato bil premeščen na hidrocentrale Vuzenico. To gradbišče se je leta 1954 odcepilo od podjetja in je prišlo pod upravo GP »Tehno gradnja Vuzenica. Kmalu za tem se je zopet vrnil k PE na Ravnah, kjer je danes. Najbolj ga muči prevoz dela, ker je že bolj rahlega zdravlja. Ker še ni uspel zbrati dovolj delovnih let, mu do pokojnine preostanejo še tri leta.

Tovariš Ivan, kolektiv na Ravnam ob jubileju želi vse najboljše!

L. L.

Življenjske jubileje praznujemo ponavadi od 50. leta dalje. To so sicer zelo nezahvalni dnevi, saj svojo

Kolikšna je nova stanarina

Iz dela uprave stanovanjskih hiš in stanovanj, ki so last podjetja

V decembru 1965 je DSP ustanovil upravo stanovanjskih hiš in stanovanj podjetja »Gradis«, ki je bila februarja 1966 pri gospodarskem sodišču tudi registrirana. Na novo izvoljeni hišni sveti so na svoji so na svoji skupščini izvolili tri člane, ki naj bi zastopali stanovalce v svetu te enote. Tako so bili izvoljeni Silva Šlambergar, Albin Bačer in Jože Pukšič. DSP je sprejel pravilnik stanovanjske uprave avgusta t. l. in imenoval za zastopnike podjetja Osvina Novaka, Staneta Simeonova ter Janeza Plemija.

Zastopniki stanovalcev, predstavniki podjetja in uslužbenci uprave sestavljajo samoupravni organ — svet enote uprave stanovanjskih hiš in stanovanj, ki šteje skupaj devet članov. Naloga sveta je urejati in usmerjati delo ter poslovanje uprave. Svet enote se je dne 28. 10. t. l. prvič sestel in izvolil za predsednika Albina Bačerja iz centrale; za njegovega namestnika pa Jožeta Pukšiča iz Maribora. Po poročilu upravnika enote o organiziranju in opravljenem delu do 1. zasedanja sveta enote je ta odobril in potrdil delo uprave, ki je morala organizirati evidenco stanovanjskih hiš in stanovanj, zbrati in deloma izvršiti dokumentacijo o točkovanju stanovanj, sestaviti seznam stanovanj in stanovalcev, zbrati nove odločbe, pregledati stanovanja in sestaviti njihov inventar, izvršiti kartotečno evidenco stanovanj, navezati stik z drugimi stanovanjskimi podjetji ter družbeno-političnimi organizacijami, sodelovati pri organizaciji novih hišnih svetov, ker je delovanje prejšnjih z 31. 12. 1965 prenehalo. Nemalo težav je povzročilo plačevanje in pobiranje stanarin in usmerjanje toka sredstev na upravo. Tekočega in investicijskega vzdrževanja objektov, ki so se nahajali v precej slabem stanju, se je bilo treba takoj lotiti, zlasti streh stanovanjskih objektov, kleparskih in mizarskih izdelkov na njih, naprav za centralno kurjenje, vodovodnih in električnih instalacij ter jih zamenjati. To so bili najnujnejši problemi. Vsa ta dela je svet enote potrdil in sklenil, da se do konca t. l. nadaljuje z vzdrževalnimi deli na način, kakor se je pričelo. Na svoji seji je svet sprejel naslednje sklepe:

1. Stanarina določena z novimi odločbami, se naj plačuje z dnevom vročitve odločbe. Ker pa so datumi nekoliko različni, se je določil srednji datum, tj. 1. 4. 1966, od kadar se plačuje nova stanarina v Ljubljani, na Jesenicah, v Kopru, Skofiji Loki, Celju in na Ravnah po novih odločbah. V Mariboru pa od 1. 5. 1966 dalje zaradi zapoznelega dostavljanja odločb.

2. Dohodek uprave, ki ga v glavnem tvori stanarina, se razdeli takole:

- 50 % za amortizacijski sklad,
- 15 % za tekoče vzdrževanje in upravljanje,
- 25 % za investicijsko vzdrževanje,
- 10 % za upravo.

3. Določi se plača za snazilke, in sicer: novih dinarjev 5.00 neto za stanovanja, in sicer za čiščenje hiš od 10 stanovanj navzgor. Za hiše pod

10 stanovanj pa se prepušča določitev plače snazilkam upravi.

4. Nosilci stanovanjske pravice, ki imajo v stanovanju sstanovalec v podnajemniškem razmerju, bodo morali plačevati za vsakega podnajemnika 10 % višjo stanarino in je treba do prihodnje seje predložiti svetu spisek teh podstanovalcev in ustrezen predlog.

5. Stanovalcem, ki doslej niso plačevali stanarine upravi in tega ne storili v roku 3 mesecev, se bo odpovedalo stanovanje.

6. V hišah, kjer so stanovalci navezani le na uporabo električnega toka, se naj takoj uredi instalacija za dvotarifne števec. Instalacijo in prekopno uro bo nabavila uprava, vod do stanovanja in dvotarifni števec na si bo moral nabaviti vsak stanovalec na lastne stroške.

Druge hiše pa bodo prišle z ureditvijo tega vprašanja postopoma in pod istimi pogoji na vrsto.

Kdor je bil na dopustu na morju, jih pozna

Fluktuacija v III. tromesečju

V tretjem trimesečju 1966 (julij–september) je odšlo 362 delavcev iz naše delovne organizacije. Kumulativno je letos v devetih mesecih odšlo 963 delavcev.

Vzroki odhoda so bili naslednji:

1. Po volji delavca:

	III. trimesečje 1966 delavcev	Kumulativno (jan.–sept.) delavcev
a) samovoljne prekinitve	85	293
b) neznan vzrok	67	154
c) osebni dohodek	37	126
č) slabi pogoji dela	30	59
d) družinske razmere — stanovanje	20	36
e) prekinitve v poskusni dobi	17	52
f) delo v inozemstvu	14	25
g) po sporazumu	11	39
h) slabi odnosi	5	8
	287	792

2. Po volji delovne organizacije:

	III. trimesečje 1966 delavcev	Kumulativno (jan.–sept.) delavcev
a) po preteku časa, za katerega je bil sprejet	17	17
b) kršitev delovne dolžnosti	5	12
c) nedoseganje povprečnega uspeha dela	—	4
č) trajnejše zmanjšanje obsega del	1	4
d) ukinitve delovnega mesta	1	8
e) v poskusni dobi	1	18
	25	63

3. Višja sila:

	delavcev	delavcev
a) v JA	27	66
b) upokojitev	18	37
c) ostalo	5	5
	50	108

V istem obdobju, to je v tretjemcin pa 1174, oziroma 211 delavcev trimesečju, smo sprejeli 270 delav-smo več sprejeli kot jih je odšlo. Vzorci za sprejem so bili tile:

1. Objektivno pogojen sprejem:

	delavcev	delavcev
a) zaradi povečanega obsega del	53	19
b) zaradi nadomeščanja odslih delavcev	189	532
	242	1071

2. Ostali vzroki sprejema:

	delavcev	delavcev
a) vrnitev iz JA	20	38
b) iz šole	8	63
	28	103

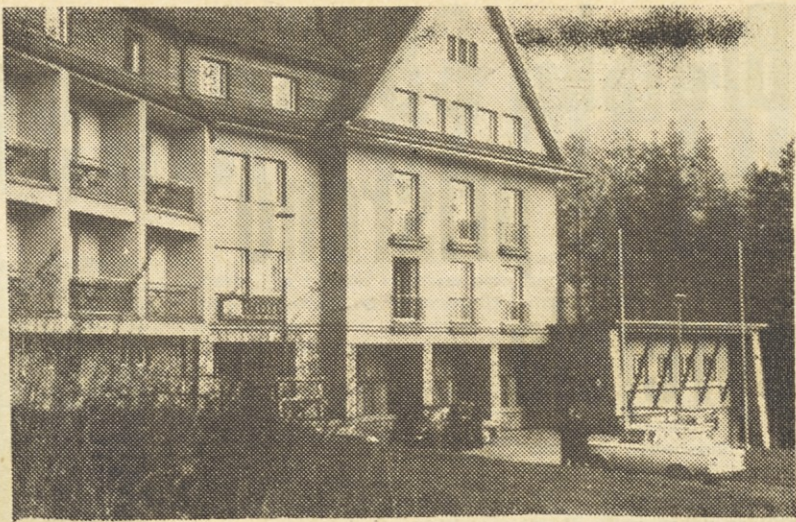
Delo je solidno

Kaj pišejo drugi o nas — RTP Kleče se širi

V zadnji številki »Elektrogospodarstva« — glasila delovnih kolektivov elektrogospodarskih podjetij Slovenije, smo v članku »RTP Kleče se širi« med drugim čitali tudi naslednje. »Dela, ki jih opravlja GIP »Gradis« na objektu nove naprave »RTP Ljubljana Kleče«, se bližajo koncu, saj so postavljene že vse železne in betonske konstrukcije za zbiralnice 110 in 220 kV ter za transformatorsko polje za obe daljnovodni polji. V gradnji so tudi kabelski kanali v dolžini nad 1000 metrov, ki bodo končani še pred koncem leta.

Izvajalec večine gradbenih del je GIP »Gradis« gradbeno vodstvo Ljubljana. S sodobno mehanizacijo in tudi zelo solidnim delom je to podjetje dokazalo, da je sposobno hitro in kvalitetno opravljati tudi naloge na takšnih elektroenergetskih objektih, kot je ta postaja. Ta gradnja predstavlja za gradbeno vodstvo pravzaprav nekaj novega, a je z njo kljub temu uspelo v zadovoljstvo investitorja. S posebnim žerjavom s 35 m dolgo ročico (Loren) so tudi solidno postavili vse železne konstrukcije.

Prav gotovo je tak članek v pomen graditeljem enote, oziroma celotnemu kolektivu podjetja.

Počitniški dom podjetja »Pozemni stavby« iz Ostrave

Prihodnji dopust v ČSSR

Vezi med nami in Češkoslovaško se vedno bolj utrjujejo. Ko so nedavno naš glavni direktor, pa tudi predstavniki republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije obiskali ČSSR, so se dogovorili za strokovno izmenjavo in tudi za medsebojno izmenjavo članov kolektiva v rekreacijskih centrih — počitniških domovih pri nas in na Češkoslovaškem.

Podjetje »Bytostav« iz Ostrave kot tudi gradbeno podjetje »Pozemni stavby« v Ostravi imajo svoje rekreacijske centre v Beskidih. Njihovi počitniški domovi so oddaljeni od 50 do 60 km od Ostrave. Okolica je lepa in podobna našemu Pohorju, seveda malenkost nižja (800 m nadmorske višine). Počitniški domovi imajo vzorno urejene prostore, spalnice, športne objekte, predvsem pa ogromno svežega zraka, ki neprestano veje iz bližnjih smrekovih gozdov.

In kako bomo letovali? Na Češkem lahko preživi svoj redni dopust vsak član našega kolektiva z ožjimi družinskimi člani.

Dnevni penzion se bo obračunaval v dinarjih, in sicer v isti višini kot bo cena dnevnega penziona v počitniških domovih Gradisa.

Ob ugodnem uradnem kursu krona—dinar je življenje na Češkem približno enako kot tu. Obstajajo pa tudi druge za naše razmere zelo ugodne možnosti.

Stroške prevoza in potnega lista nosi vsak član kolektiva sam.

Taka medsebojna izmenjava bo za naše delavce veliko doživetje, posebno pa še za češke delavce, ki še niso videli morja oziroma lepote našega sinjega Jadrana.

TUDI VAJENCI V ČSSR

Poleg vsega tega bomo prihodnje leto (verjetno že marca) poslali skupino naših najboljših vajencev v Ostravo oziroma v kraje, kjer imajo prej navedena podjetja svoja delovišča. Vajenci bodo ostali na Češkoslovaškem približno mesec dni, nato bo potovala druga skupina, seveda pa bomo hkrati tudi mi sprejeli isto število čeških vajencev. Vajenci bodo imeli na Češkem iste pogoje, kot jih bodo imeli češki vajenci pri nas. V tujino pa bodo lahko odpotovali le naši najboljši vajenci.

L. C.

Počitniški dom podjetja »Bytostav« iz Ostrave

Številčni prikaz je naslednji:

Grupe strokovnosti:	Ošli III. trim. kumulativno		Prišli III. trim. kumulativno	
	1966	(jan.–sept.)	1966	(jan.–sept.)
— nekvalificiran	197	477	175	738
— polkvalificiran	53	160	31	156
— kvalificiran	89	266	52	247
— visoko kvalificiran	12	27	3	13
— nižje strokovni delavci	2	4	—	1
— srednje strokovni delavci	6	24	8	15
— višje strokovni delavci	—	2	1	2
— visoko strokovni delavci	3	3	—	2
	362	963	279	1174
Starost v letih:				
do 25	155	363	183	672
25–35	160	419	66	386
35–45	21	93	12	78
45–55	9	41	3	26
nad 55	17	42	6	12
	362	963	279	1174

Narodnost

— Slovenci	97	327	56	245
— Hrvati	111	290	68	321
— Srbi	71	179	51	267
— nepopolnjeni	69	131	85	275
— Siptarji	14	34	3	6
— muslimani	—	2	2	2
	362	963	279	1174

GRADIS

Priporočila za betoniranje v mrazu

Ta priporočila so namenjena betoniranju v zimski dobi, to se pravi za betoniranje konstrukcij, kadar pade temperatura pod +5°C, in se nanašajo na betoniranje običajnih armirano-betonskih konstrukcij ter pri predpostavki, da upoštevamo vsa pravila za pripravo visokovrednega betona pri normalnih temperaturah.

Ta priporočila vsebujejo v glavnem vse probleme, ki se nanašajo na betoniranje pozimi. Imajo splošni značaj in so koristno navodilo, da bomo lahko izdelali podroben načrt zimskega betoniranja v različnih pogojih.

1. OSNOVNA NAČELA ZA BETONIRANJE POZIMI

Osnovna načela za zimsko betoniranje so navedena v naslednjih poglavjih. Vsebujejo vpliv nizkih temperatur in metode, ki se lahko uporabijo za določitev teh vplivov, ali pa da se izognemo vplivom nizkih temperatur.

1.1. Vpliv nizkih temperatur

Hladna doba lahko vpliva na betoniranje na več načinov:

1.2. Nizke temperature zadržujejo strjevanje betona.

Ko temperatura pade na +5°C ali nižje, se beton počasi strjuje kot pri normalnih temperaturah. Čas potrebnega strjevanja betona do takrat, ko dobi potrebno trdnost za razopazjevanje konstrukcije, se poveča in izkušen pri betoniranju pri normalnih temperaturah ne moremo uporabiti neposredno tudi pri nizkih temperaturah.

Posebno moramo paziti na to, da beton zavarujemo pred mrazom in upoštevati moramo, da je za njegovo strjevanje potreben daljši čas. Pri tem se ravna tudi čas razopazjevanja.

1.12. Zmrznjenje še svežega betona

Pri nižjih temperaturah, ko obstaja nevarnost, da bi voda zmrznila, zgubi beton pri zmrznjenju velik del odpornosti pa tudi nekatere druge njegove lastnosti se mu poslabšajo; tako se mu na primer poveča vodopropustnost in zmanjša trajnost konstrukcije.

Takoj po zmešanju sestavin betona ima ta zelo majhno odpornost. Voda je prisotna v tej mešanici tako kot v vlažnih tleh iz koherentnega materiala npr. iz ilovice. Voda, ki v betonu zmrzne, zmrzuje podobno kot v ilovici; tvorijo se namreč ledene leče. Poskusi in praksa so pokazali, da se take leče tvorijo pri počasnem zmrzovanju betona. Pri hitrejšem zmrzovanju se tvori led v notranjosti svežega betona v obliki ledenih iglic. Te iglice se tvorijo v kapilarah in v kontaktnih ploskvah mineralnih delcev.

Ko torej voda v betonu zmrzuje, ta povečuje svojo prostornino, zato popusti sprejemljivost cementne malte med posameznimi mineralnimi zrni; beton razpade.

Tudi beton, ki se je že nekoliko strdil in ki je zasičen z vodo, ni odporen proti zmrzovanju preprosto zato, ker se voda pri zmrzovanju širi in prekinja vez, ki jo tvori cementna malta med posameznimi mineralnimi delci. Pri naših običajnih betonih nam pomaga izhlapevanje in vpijanje odvečne količine vode v opaž tako, da je v betonu manj vode, s čimer dobimo tudi odpornejši beton.

Pri zimskem betoniranju smemo uporabljati samo tisti mineralni agregat, ki je odporen proti mrazu. Nobeden dodatek proti zmrzovanju namreč ne more pomembno vplivati na odpornost mineralnih zrn proti zmrzovanju. Med take mineralne agregate spada na primer dolomit.

Zgoraj opisanim neprijetnostim se lahko izognemo le tako, da onemogočimo zmrzovanje betona, preden ta ne dobi zadostne trdnosti.

1.13. Ponavljajoče se zmrzovanje betona

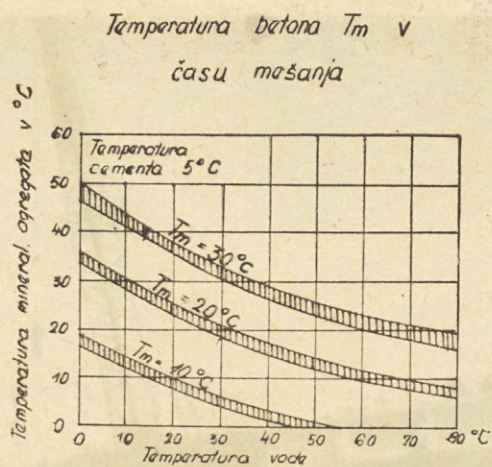
Kadar je beton izpostavljen večkratnemu zmrzovanju in odmrzovanju med strjevanjem, moramo računati s tem, da se bodo poslabšale njegove končne kvalitete. Pri običajnih zgradbah je beton suh in torej neobčutljiv za mraz. Če pa je zgradba izpostavljena menjajočim se vplivom vlage in ledu in če mora biti ta beton odporen proti mrazu, potem to lahko dosežemo le tako, da ugradimo v tak objekt beton, v katerem se nahajajo enakomerno porazdeljeni zračni mehurčki. Beton z zračnimi mehurčki si pripravimo z dodatki, imenovanimi aeratorji.

1.14. Napetosti zaradi temperaturnih diferenc

Dobro nam je znano, da velike temperaturne razlike med notranjostjo betona in med površino betona povzročijo za konstrukcijo škodljive razpoke. Takih temperaturnih razlik se moramo zelo bati v hladnem času takrat, ko odstranjujemo opaž in toplotno zaščito. Z razopazanjem je zato najbolje počakati toliko časa, da se temperature med notranjostjo betona in med okoljem čim bolj izenačijo.

1.2. Način betoniranja v mrazu

Betoniranje pozimi zahteva ukrepe in večje nadzorstvo kot betoniranje pri normalnih temperaturah. Če naredimo vse, kar je po-

trebno za betoniranje v mrazu, ne bo beton nič slabši. Zaščita betona proti zmrzovanju in upoštevanju posebnih pogojev zavarovanja betona nam omogočita, da doseže beton zadostno trdnost do takrat, ko konstrukcijo razopazimo.

Ledišče vode lahko znižamo tudi na -10°C z dodatkom velikih količin kloridov. Ta metoda je uporabljiva samo v posebnih primerih, kjer betoniramo velike količine in kjer ni armature.

1.21. Sprememba sestave betona

Trdnost betona in večjo hidrationsko toplotno, to je toplotno, ki se razvija pri strjevanju cementa, lahko dosežemo tako, da mešanici dodamo večjo količino cementa ali pa da uporabimo cement večje aktivnosti. Ta način se uporablja takrat, ko temperature ne padejo pod 0°C.

1.22. Getje sestavin betona

Pri tej metodi segrevamo sestavino betona, s čimer dobimo temperaturo, ki se približa hidrationski temperaturi betona. Izgubo toplote moramo preprečiti z ustrežno zaščito, ki mora biti tolikšna, da beton obdrži toliko toplote, da se lahko strdi in da ga po potrebi lahko tudi brez škode razopazimo.

Uspeh te metode je odvisen od debeline konstrukcije, oziroma od razmerja med prostornino in površino betona. Po tem načinu lahko betoniramo pri zmernem mrazu in pri krajši dobi zmrzovanja.

1.23. Metode naknadnega ogrevanja betona

Po tej metodi zabetonirano konstrukcijo ogrevamo s toplim zrakom, ali s paro, ki kroži okrog betonske konstrukcije. Beton tako ne izgublja hidrationske toplote in se lahko normalno strjuje.

Isti učinek dosežemo tudi tako, da ogrevamo beton z elektriko. Ta način ogrevanja betona je posebno uporaben pri zelo nizkih temperaturah, pri dolgotrajnem mrazu in pri drobnih prerezih betonske konstrukcije.

Se nadaljuje
Ing. M. Š.

Strehe iz cinkove pločevine, poškodbe in popravila

Pri raznih popravilih streh dostikrat naletimo na take, pri katerih so pločevinasti deli že močno poškodovani. Tu so mišljene cele strehe ali njeni deli, ali pa razne obrobe na strehi iz cinkove ali iz pocinkane pločevine.

Borba proti koroziji pločevinastih streh je zelo važna, kajti ozračje v mestih in v industrijskih krajih vsebuje mnogo plinov, ki včasih s neverjetno hitrostjo uničijo vse dele strehe, ki so prekriti s cinkovo ali s pocinkano pločevino.

Obnova take strehe je kar velik finančni problem, zato je prav, da poznamo enostavne učinkovite in cenene načine, s katerimi zaščitimo take strehe pred korozijo.

Preden preidemo na samo zaščito, še pogledimo, kako se pojavlja korozija.

Kot drugod po svetu, tako se tudi pri nas širi poraba mazuta kot goriva za industrijske in stanovanjske namene. Uporaba mazuta poveča količino žveplene anhidrida v zraku. Če kurjava na mazut ni dobro naravnana, se tvorijo tleči izgorki, ki vsebujejo žveplov dioksid (SO_2) in ki padajo okrog dimnika. Žveplov dioksid se pri kontaktu z zrakom in drugimi katalizatorji pretvori v žvepleno kislino (H_2SO_4). Količina nastajajoče žveplene kisline je pogosto velika, posebno na tistih mestih, kjer se ogorki mazuta prilepijo na pločevino. Korozija pločevine nastaja predvsem zaradi ogorkov, kar se je ugotovilo tudi s poskusi. Če namreč cinkovo pločevino izpostavimo vplivu zraka, ki vsebuje žveplov dioksid, pločevina le malo oksidira. Nasprotno pa na pločevini nabrane saje mazuta ali pa prah, ki se nabere od žveplovega dioksida, močno nagrizajo pločevino.

Oksidacija cinkove pločevine lahko preneha, če ne nastopi elektrokemična korozija, ker ta oksidirana plast cinka ščiti kovino pred nadaljnjo oksidacijo. Toda močnejša korozija, ki nastaja na posameznih mestih zaradi žveplene kisline, povzroča različne

potencialne napetosti med posameznimi točkami pločevine, ki se začne obnašati kot prava električna baterija.

Cink je že po naravi nagnjen k temu, da se pretvori v sulfat. Ta nagnjenost pa se še poveča s prisotnostjo žveplene kisline, ki je pravi vzrok za razpadanje kovine, tako kemično kot elektrolitsko.

Katera pa so sedaj sredstva, ki zaščitijo pločevino pred razpadanjem?

Predvsem je koristno pregledati, če so gorile v pečeh pravilno naravnani, da s tem odstranimo nepopolno izgorjevanje goriva.

Prvo enostavno zaščitno sredstvo, ki se pa včasih smatra za drago, je namestitev lovilca saj na dimniku, ki mora biti seveda prilagojen za vsak dimnik posebej.

Druga zaščitna sredstva pa so različni premazi v eni ali v več plasteh.

Da bi zmanjšali stroške, je treba razdeliti streho v cone, ki so odvisne od stopnje korozije. Tako lahko prepletkamo samo napadeno zono ali da streho zaščitimo z enim premazom, napadene dele pa z več premazi. Tisti del strehe, ki ga nameravamo prepletkati, moramo najprej skrbno očistiti prahu in nato okrtati, po potrebi pa tudi ostrgati z nožem. Priporočila se tudi kemično čiščenje pločevine s trikloretilenom ali pa čiščenje pločevine s smrkovim papirjem, krtačo in spirantom.

Ko je pločevina očiščena, lahko uporabimo različne premaze, ki bodo ščitili pločevino pred nadaljnjo korozijo.

Dobro zaščito tvorijo snovi, sestavljene iz smole in abeminijske. Prisotnost kovine v smoli občutno zmanjša uničujoči vpliv ultravijoličnih žarkov. Pri tem pa je treba vedeti, da so tovrstni premazi temni, kar močno poveča segrevanje streh poleti.

Pred sončno vročino dobro zaščitijo aluminijevi opleski, ki odbijajo sončne žarke. Dodajanje mastnih lakov lahko še izboljša oplesk in s tem tudi zaščito, vendar pod pogojem, da streha ni nova, ker se taki opleski le slabo primejo kovine.

Učinkovita toda draga rešitev je oplesk iz izomeriziranega kavčuka z dodatkom ali pa brez dodatka cinka. Proizvodi te vrste se zelo dobro primejo na cinkovo pločevino, ostanejo nevtralni in, ker vsebujejo kovino, obdržijo izglede kritine, izdelane iz cinkove pločevine. Opleski iz kloriranega kavčuka lahko zaradi cinka, ki ga vsebujejo, povzročijo nekatere kemične reakcije in jih je zato treba uporabljati previdno.

Končno bi bilo treba omeniti še to, da oljnate opleske lahko uporabljamo šele potem, ko je streha že nekaj časa v uporabi.

Literatura: Revija »Annales des institut technique du battiment et des travaux publics.

Ing. M. Š.

Sajasti madeži v stanovanjih

Večkrat se dogodi, da tudi pri novejših stavbah opazimo na zidu, v katerem so dimnične tuljave, rjavkaste madeže. Cestokrat se s madeži pojavi tudi neprijeten duh.

Prvo, kar stori najemnik stanovanja v tem primeru je, da zvali krivdo na podjetje, ki je to stavbo gradilo ali pa na sodoben način gradnje hiš. No, največkrat pa je resnični vzrok sajastih madežev nepravilna uporaba kurilnih naprav.

Kaj so pravzaprav saje? To so nezgorljivi ostanki, ki nastanejo pri zgorevanju snovi in ki jih nosi vodna para skozi dimnik. Del pare se konservira v dimniku skupno s sajami, ki obvisi na stenah dimnika. Medtem ko najtežje sestavine saj ostanejo priplepljene v notranjosti dimnika, pa ostanek zapusti dimnik, na zraku oksidira in se v njem porazgubi.

Saje se tvorijo pri vseh kurilnih napravah, njih količina pa je različna in je odvisna od uporabljenega goriva. So pa posamezni primeri, kjer je pojav saj zelo močan. To se zgodi, kadar uporabljamo peči s počasnim izgorjevanjem, ki so priključene na dimnik normalnega prereza. Količina pri gorenju nastalega plina je premajhna, plini ne izhajajo dovolj hitro iz dimnika, se ohladijo in kondenzirajo že pred izstopom iz cevi.

Peči za kurjavo z lesom in ostanki lesa so čestokrat vzrok za nastanek sajastih madežev. Ko gori les pri temperaturi 400°C, se med gorenjem ne tvori dovolj vodika, da bi zgoreli še ostali produkti gorenja, kot je to na primer katran. Ta tudi ne more zgoriti, če vsebuje les več kot 35% vlage.

Nastanek sajastih madežev najlažje preprečimo, če uporabljamo dobro kurilno napravo. Pri izbiri raznih peči se je treba posvetovati s strokovnjakom, ki bo izbral tisto, ki bo ustrezala določenemu dimniku, sicer bomo lahko kasneje razočarani. Seveda je razumljivo, da se lahko kurilna naprava, ki je delana za neko določeno gorivo, kuri samo s tem gorivom.

Sajasti madeži se le težko odpravijo brez večjih stroškov, kajti treba je odstraniti ves material, ki je prepojen s sajami, sicer popravilo ne bo učinkovito. To je zelo velik strošek, zato včasih popravijo tako, da odstranijo le omet. Zid nato prepletkajo z vodo nepropustnimi opleski, ki so izdelani na osnovi umetnih mas ali pa ga oblože s tenko pločevino in nato zopet omejejo. Ta dva načina popravila pa nista najbolj priporočljiva zato, ker še vedno ostane neprijeten duh in ker se saje lahko zopet pojavijo na robu opleska ali pločevine.

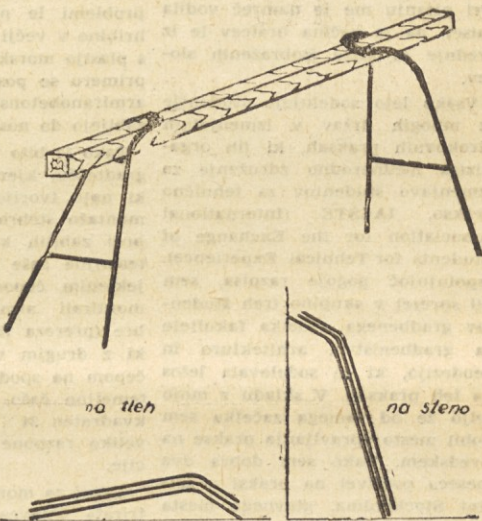
Ing. M. Š.

Pa pravijo, da v Kopru ni blata

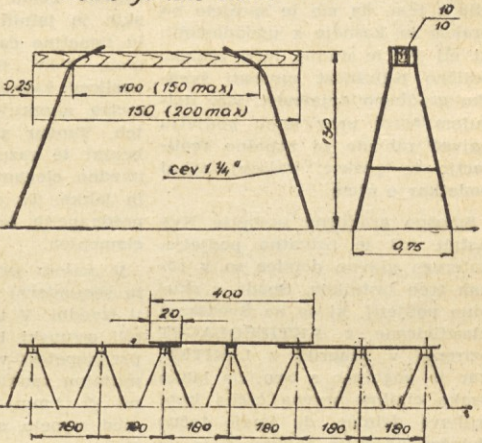
Nekaj o jeklenih cevni stolicah (kozah)

Cevne jeklene stolice

Uskladiščenje

Cevne jeklene stolice na odre

Shema izvedbe odra s cevni jeklenimi stolicami

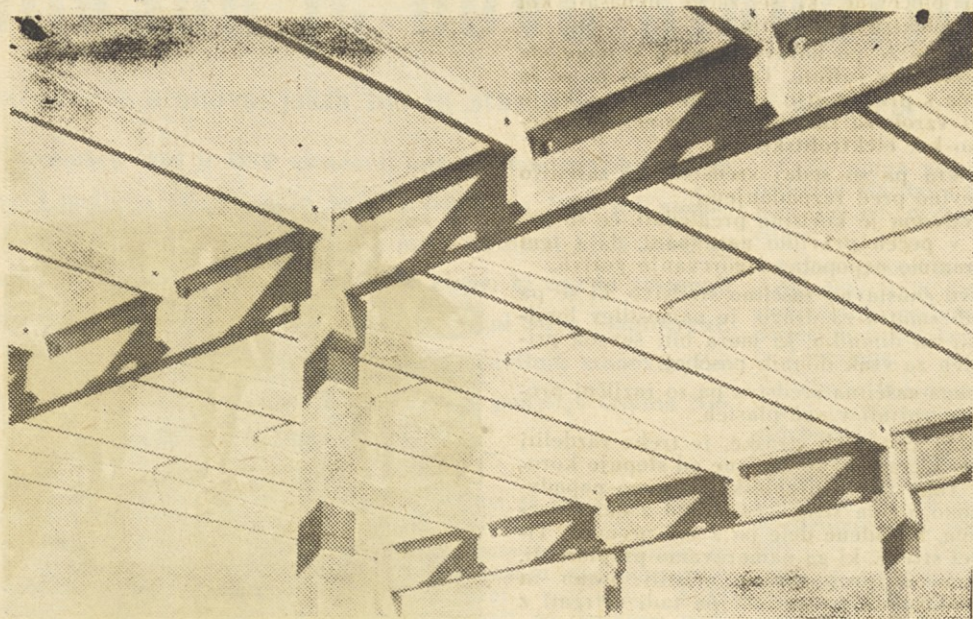
Ko obiskujem naša gradbišča, še vse preveč opazam, da pri zidanju ali podobnih delih uporabljajo lesene stolice, oziroma koze. Na drugih gradbiščih pa sestavljajo take odre tudi iz jeklenih fasadnih cevi in tako nadomeščajo lesene koze. Taki odrji so pogosto sestavljeni nepopolno in nestrokovno. Kaže, da mnogi naši sodelavci ne vedo, da ima centralno skladišče na zalogi dovolj elementov, ki so izdelani iz cevi in ki se dajo hitro postaviti, varno uporabiti, ker imajo nekajkrat večjo nosilnost kot lesene stolice in se dajo sila preprosto uskladiščiti.

Morda bi bilo sicer koristno, če bi centralno skladišče razpolagalo tudi s kako drugo dimenzijo, npr. 0,70 do 0,80 m, taka bi morda bila primernejša za ometavanje. Prepričan pa sem, da bodo izdelali tudi take, če bo povpraševanje po teh, ki so visoke 1,3 m večje.

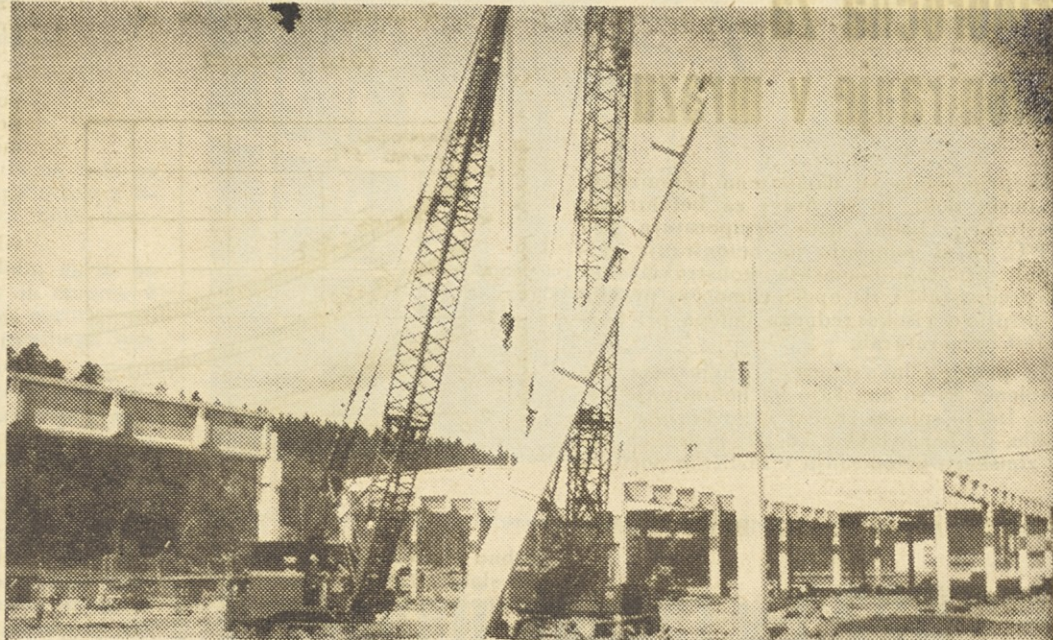
Našim tehničnim vodjem predlagam, da si ob obisku v Ljubljani ogledajo te koze v centralnem skladišču in si jih po potrebi naroče. Videli bodo, da je njihova uporaba sila enostavna, najemni pogoji pa v višini 310 dir za eno kozo na mesec nepomembni.

Poglejte že sedaj skice in priprave, se boste, da je vse, kar sem povedal, resnično. Dajte pa tudi sami centralnemu skladišču pobudo, da bi imelo na zalogi tudi druge elemente, ki jih v vsakodnevni praksi potrebujemo. To naj bi bil naš prvi prispevek k delitvi dela!

J. L.

Stebri, primarni in sekundarni nosilec tvorijo nosilno celoto

Montiranje stebrov z žerjavi Demag

Svedske izkušnje

Ob koncu oktobra sem se vrnil s strokovne prakse na Švedskem. Se vedno poln najrazličnejših vtisov, zapazanj in spominov sem na prošnjo urednika sklenil, da nekaj teh tudi zapišem v glasilo našega podjetja. Svoj prvi članek sem namenil nekaterim zanimivostim iz švedskega gradbeništva. Naj mi izobrazeni delalci ne zameri, če način obravnave posameznih primerov ne bo najbolj strokoven. Pri pisanju me je namreč vodila misel, da je večina bralcev le iz srednje in nižje izobraženih slojev.

Vsako leto sodelujejo študentje iz mnogih držav v izmenjalnih strokovnih praksah, ki jih organizira mednarodno združenje za izmenjavo študentov za tehnično prakso, IAESTE (International Association for the Exchange of Students for Technical Experience). Izpolnjujoč pogoje razpisa, sem bil sprejet v skupino treh študentov gradbenega oddelka fakultete za gradbeništvo, arhitekturo in geodezijo, ki je sodelovala letos na teh praksah. V skladu z mojo željo že od samega začetka sem dobil mesto opravljanja prakse na Švedskem. Tako sem dobra dva meseca preživel na praktiki v bližini Stockholma, glavnega mesta Švedske, to je dežele, katere dognana in izredna izpopolnjena gradbena dejavnost že več let vzbuja naše zanimanje. Prakso sem opravljal pri podjetju Nya Asfalt Aktieföretaget, ki mi je nudilo s tem, da me je sprejelo na prakso in kasneje z ugodnostmi, ki mi jih je nudilo med prakso; odlično priložnost spoznati švedsko gradbeno dejavnost. Ker dolgujem torej prav temu podjetju največ zahvale za uspešno realizacijo te prakse, najprej nekaj podatkov o njem.

Splošno gradbeno podjetje Nya Asfalt AB je privatno podjetje, katerega glavne delnice so v rokah treh lastnikov. Spada v skupino podjetij, ki so na Švedskem klasificirane z AKTIEBOLAGET oziroma v Ameriki z LIMITED, kar je pogojeno s tem, da lahko vsaka civilno pravna oseba kupi njihove delnice, da imajo točno določen program dejavnosti in da za njihov pravni obstanek jamčijo vsaj tri pravne osebe. Letna realizacija je bila v letu 1964 v iznosu 250 milij. švedskih kron ali 62,5 milijarde S din, dočim se bo konec tega leta sukalo okrog 80 milijard S din. Ze ta številka pove o njihovi vsestransko močno razviti dejavnosti, saj grade industrijske, upravne in stanovanjske zgradbe, trgovske objekte, bolnišnice, športne objekte vseh vrst, ceste, letališča, mostove, vodne rezervoarje, kanalizacijske objekte, pristanišče doke in objekte, predore, globoka temeljenja — pilotiranja, posebna dela in dela v kamnolomih pri separacijah. Pri tem zaposluje le 3000 do 4000 delavcev.

Gradbišče, na katero sem bil dodeljen, je gradbišče industrijske montaže hale za veliko tovarno težkih avtomobilov, avtobusov, ladijskih motorjev itd. SCANIA VABIS, ki ima enega od svojih po več kontinentih razširjenih obratov v SÖDERTÄLJU (30 kilometrov od Stockholma). Gradnja te industrijske hale predstavlja na Švedskem že običajen način gradnje takih objektov, ki obstoji v popolnoma montažnem načinu gradnje armiranobetonskih prostoležičnih grednih konstrukcij. Osnovni montažni deli so stebri, primarni nosilec, sekundarni no-

silec in strešne krovne plošče. Temelji in objekti v zemlji so seveda narejeni na mestu z izkopom, opaženjem in betoniranjem na kraju samem.

Kot je znano, posega Švedska s svojo sestavo tal v najstarejše geološke formacije, saj jo sestavljata v glavnem granit in gnaj. Iz tega sledi, da švedski gradbeniki običajno nimajo velikih problemov s temeljenjem. Vendar ti problemi le nastopijo, če so te hribine v večji globini in prekrite s plastjo morskih naplavin. V tem primeru se poslužijo pilotiranja z armiranobetonskimi piloti, ki jih zabijejo do nosilnih tal.

Tako je bilo tudi na omenjenem gradbišču, kjer so temeljne pete, ki nato tvorijo temeljne čaše za montažo stebrov, nad mrežo glav prejšnjih kolov — pilotov. V temeljne čaše s točno fiksnim jeklenim čepom v dnu so nato montirali armiranobetonske stebre (prereza 70 x 70 cm v stebelu), ki z drugim vgrajenim jeklenim čepom na spodnji strani sedijo v temeljno čašo. Raster stebrov je kvadraten 24 x 24 m, kar kaže na velike razpone nosilne konstrukcije.

Takoj za montažno skupino centrirata delavca s pomočjo praktičnega geodetskega instrumenta stebre v osno lego (raster). Centriranje, ki sestoji iz pomikov in odklonov, opravijo kot pri nas, z zabijanjem oz. izbijanjem lesnih zagovzd. Temu sledi zalitje stranskih in talnih reg med stebrom in temeljno čašo s tekočim betonom, sledi montaža primarnih nosilcev, katerih velik razpon 23,56 metra narekuje veliko dimenzijo teh. Vendar grade švedski gradbeniki te razpanske konstrukcije izredno elegantne, zasnovno čiste in lahke. To dosegajo z uporabo prednapetih betonskih montažnih elementov.

V našem primeru so primarni in sekundarni nosilec v prednapetih izvedbi. V ta namen so uporabili strunski beton, kjer uvajajo prednapetost v beton z več posameznimi tankimi kablji — strunami ϕ 2 mm preko prijemnosti med napeto struno in betonom. Razen tega so primarni nosilec še ponapetli z dodatnimi komprimacijami — z napetjem v ceveh vložene kabla. Tega sestavlja 32 jeklenih žic v snopu, ki so po montaži na mestu samem napete s silo 99 ton kot limitno silo, torej brez upoštevanja izgub. Sistem napenjanja teh kablov je švicarski BBRV sistem. Ta se loči od pri nas večkrat uporabljenega Freyssinet-sistema po tem, da napenjammo z izvečenjem končne kotve, na kateri se z glavicami končujejo posamezni kablji in na katero navijamo navojno glavo, ki prepreči možnost povratka.

Napenjanje je v primeru s sistemom Freyssinett enostavnejše in onemogočen je zamik, ki je pri Freyssinettovih konusnih glavah sorazmerno velik. Tako so končno primarni nosilec prednapetli s stališča komprimatorja (strune) in še prekomprimirani s stališča betona, ki je naknadno še komprimiran pred koristno obtežbo.

Seveda je pri vsem tem še nujno uporabljena obilna klasična armatura, zlasti v detaljih ob sidernih glavah, ki je pa dosledno rebrasta in visoke kvalitete. Primarni nosilec je v prečnem rezu armiranobetonski I profil višine 220 cm, debeline 10 cm stojni in 60 cm v zgornjem in spodnjem širšem delu, dolžine 2356 cm in teže ca. 40 t. Stojina je ojačena v

razstojju 600 cm z vertikalnimi rebri, ki tvorijo tudi konzolo za naleganje sekundarnih nosilcev. Ti so ravno tako v prerezu I profili z vertikalnimi ojačalnimi rebri. Po dolžini spreminjajo višino tako, da s strehastim zaključkom tvorijo že naklon bodočih strešin. So prednapeti (strunski beton) in montirani na konzolna ležišča v poljih primarnih nosilcev, oz. prvi direktno na steber. Njih višina se spreminja od 160 cm v slemenu, do 90 cm ob podpori. Teža ca. 14 t.

Osnni razstoj teh je 600 cm in omogoča polaganje montažnih strešnih plošč neposredno na nosilce. Krovne plošče so proizvod danske tovarne lahkkih betonov LECA BETON A/S v kraju MIDT-JYDSK. Danci jih za pogodbeno ceno dovažajo iz srede Danske do Stockholma (okrog 900 km) ter na mestu samem montirajo. Zanimivo je pri tem, da ima svetovno znana švedska tovarna proizvodov iz lahkega betona SIPOREX (od tod tudi ime naše tovarne v Pulji) svoj obrat le 2 km od kraja gradnje objekta. To je menda klasični primer ostre konkurence v zahodnih deželah.

Plošče so iz troplastnega lahkega betona. Zgornja in spodnja

nosilna plast iz težjega maltnega betona — izbran fin agregat, sta dokaj tanki, saj merita le 2 cm vrhnja in 3 do 4 cm spodnja. V zgornji plasti sta vloženi dve palici rebrastega jekla in v spodnji tako, da s strehastim zaključkom tvorijo že naklon bodočih strešin. So prednapeti (strunski beton) in montirani na konzolna ležišča v poljih primarnih nosilcev, oz. prvi direktno na steber. Njih višina se spreminja od 160 cm v slemenu, do 90 cm ob podpori. Teža ca. 14 t.

Osnni razstoj teh je 600 cm in omogoča polaganje montažnih strešnih plošč neposredno na nosilce. Krovne plošče so proizvod danske tovarne lahkkih betonov LECA BETON A/S v kraju MIDT-JYDSK. Danci jih za pogodbeno ceno dovažajo iz srede Danske do Stockholma (okrog 900 km) ter na mestu samem montirajo. Zanimivo je pri tem, da ima svetovno znana švedska tovarna proizvodov iz lahkega betona SIPOREX (od tod tudi ime naše tovarne v Pulji) svoj obrat le 2 km od kraja gradnje objekta. To je menda klasični primer ostre konkurence v zahodnih deželah.

Plošče so iz troplastnega lahkega betona. Zgornja in spodnja

Pa ni, vse skupaj je ob pogledu enostavno, le zahteva potrebno osnovo. Stebri in primarne nosilce (40 t) montirajo z dvema težjima žerjavoma na pnevmatikah znamke DEMAG s premično ročico v vertikalni smeri. Vendar imajo ti žerjavi dva pogonska mehanizma, dve kabini za dva strojnika, eno za transport — premike in drugo za upravljanje z dvigalno ročico v vertikalni smeri in zasuki okrog osi. Če jih primerjamo z našim LORAINOM, moramo reči, da so mnogo okretnejši in potujejo s tovorom, ako ta ni toliko težak, da se zahteva uporaba dodatnih izpustnih opor.

Montažno skupino sestavljajo omenjeni strojniki, dva delavca na koti montaže, dva delavca na tleh in inženir, ki vodi montažo. Ta skupina in skupina, ki montira strešne plošče (5 ljudi s strojniki in vodjo), vršita vso montažo na gradbišču.

Montažni deli, t.j. stebri, primarni in sekundarni nosilec, niso izdelani na gradbišču. Ekonomija

vodi izvajalca del k temu, da je dal izdelati vse armirano betonske montažne dele specializirane

mu podjetju za prefabricirane elemente. Ta jih tudi dobavlja na

gradbišče in montira. Tako lahko o njih izdelavi rečem le to, da so izvedeni neverjetno površinsko gladko in točno, kar kaže na uporabo posebnih opažev in posebnih postopkov zgoščevanja betona (vakuumiranje). Povezava med stebrom in primarnimi nosilci ter primarnimi nosilci in sekundarnimi je izvedena z vijaki. To je pravzaprav steblo sornika, ki ima na obeh koncih navoj. To steblo se uvije v ubetonirane bombirane ležiščne jeklene plošče, poteka nato skozi nosilec, ki ga povezuje in se konča z v beton nosilca pogobljeno matico s podložko.

Zelo preprosto, a zahteva veliko točnost pri montaži mreže stebrov in pri izdelavi montažnih elementov, da kasneje pride zares skupna na luknje, kot pravimo temu pri nas ljudje, ki delajo na montaži, so temu večji in delajo stalno na tem delu. Zato jim nobena posebna navodila niso potrebna, razen tega pa je stalno navzoč inženir za montažo, seveda od podjetja, ki montažo izvaja. Le-ta vodi tudi ustrezno dokumentacijo o montaži.

(Se nadaljuje)
Franc Perc

Nova šola na Ravnah

Ob dnevu republike bo naša enota na Ravnah na Koroškem predala v uporabo lepo in moderno šolo. Osemletka ima 12 razredov, več delavnic in laboratorijev, sprejela pa bo okoli 500 učencev. Z dograditvijo te šole bodo na Ravnah v glavnem rešili perečo stisko šolskih prostorov.

Z gradnjo osemletke so pričeli v jeseni 1964. Ze sama lokacija šole nam je ob pričetku dela zadala precejšnje težave. Izredno močvirnat teren in mastna ilovica sta oteževala normalno delo. Pa tudi glavni projekt je bil pomanjkljiv, predvsem zaradi pomanjkljivo izdeanih detajlov, nekaj detajlov pa je bilo izdelanih med samo gradnjo. Toda po zaslugi dobrih strokovnjakov podjetja in investitorja, ti mali zastojji niso toliko vplivali na sam potek gradnje, da šola ne bi bila gotova do roka. Moramo še poudariti ugotovitve investitorja: kvaliteta tako gradbenih kot obrtniških del je zelo na zadovoljivi ravni.

V zasluženi pokoj

V tako razgibanem življenju, kot je današnje, naše enote komaj lahko zabeležijo jubileje ljudi, ki po več letih dela odhajajo v zaslužni pokoj.

Tako nas je Martin Pižent, vodja kadrovske službe obrata gradbenih polizdelkov, obvestil, da so nedavno odšli v pokoj: Franc Mežnar, betoner, ki je prebil v podjetju polnih 12 let. Bil je invalidsko upokojen.

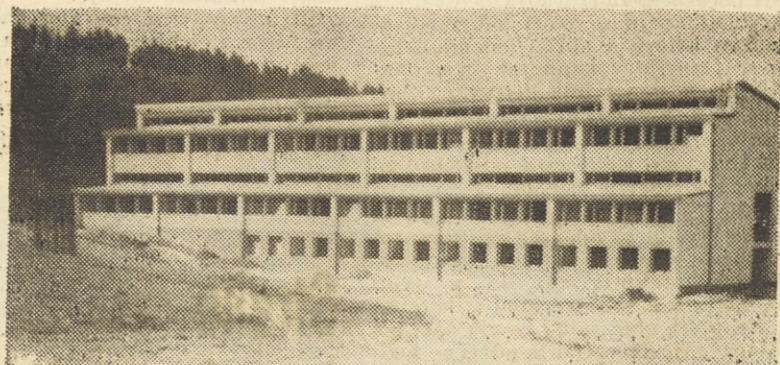
Franc Planinc, vodja našega bivšega obrata v Brežicah.

Vinko Štampahar, kvalificiran zidar, aktivni borec NOV in oficir JLA. Pri podjetju je prebil polnih 18 let. V pokoj odhaja zaradi slabega zdravja.

Marjan Pregel, ki je bil prvi delovodja v obratu gradbenih polizdelkov v Ljubljani, to se pravi, da je tako rekoč rasel z obratom.

Ivan Sačer, ki je bil zaradi okvare hrbtenice invalidsko upokojen.

V obratu gradbenih polizdelkov so se nedavno srečali z Abrahamom tudi trije »mladi« in dobri delavci, Martin Pižent, Vinko Štampahar in Jože Kerman. Visoko obletnico so verjetno na skrivaj obhajali, prav pa je, da zve za take obletnice celotni kolektiv.

Nova šola na Ravnah

KDAJ GREMO NA IZLET?

Z izleta na Mrzlico nad Trbovljami

Kdaj gremo na izlet? Kaj si bomo spet ogledali? Kam, kdaj, kako, kaj, to so vprašanja, ki se od časa do časa vsujejo kot ploha na člane izvršnega odbora družine P. Z. »Gradis«. Vsakdo, ki vprašanja postavlja, pa ima že tudi pripravljen svoj predlog, in kdo postavlja vprašanja?

To so »ferjalci« — mladinci »Gradisa«.

Struktura članstva je zelo pestra, saj jo sestavljajo vajenci, navadni delavci, uslužbenci. Omeniti velja še to, da so ti ljudje, kot je pri »Gradisu« navada, doma iz različnih krajev. Zato je popolnoma razumljivo, da ima 83 članov tudi veliko različnih želja. Mnenja se kosajo med sabo, ene zanima Stajerska, druge Gorenjska itd. Treba je torej gledati, da ustrezemo čim večjemu številu. Vsi se trudimo, da bi čimbolj uspeši, in mislim, da nismo popolnoma brez uspeha.

Pred kratkim smo organizirali izlet — piknik na Bizeljskem Vabljivost tega izleta je bila predvsem v tem, da smo si hrano pripravili sami. Priznati je treba, da so vsi složno prišli za delo.

V soboto in nedeljo 12. in 13. nov. smo se odločili oditi na Mrzlico na Trbovljami. Pri planinskem društvu Trbovlje smo si rezervirali dnevni penzion v »Koči na Mrzlici«.

V upanju, da se bo vreme izboljšalo, smo veselo krenili na pot. Res se nismo prevarali. Vreme nam ga je sicer zagodilo. Dan prej je na Mr-

zlici zapadel sneg in tako smo morali na nekaterih krajih kar pošteno gaziti. Pot dolga 6 km se nam je večsah zadržala brezkončna, vendar je dobra volja, ki je je bilo na pretek, premagala tudi to nevesočnost. Pošteno izmučeni, mokri in lačni smo končno le zagledali težko pričakovani cilj — »Kočo na Mrzlici«. Toplota v sobah nam je prav kmalu povrnila živahnost, in kmalu se je oglasil živ-zav. Posebno prijetno presenečenje pa je bila velika in topla krušna peč, ki pa je bila žal premajhna za vse.

Kljub pričakovanju se nikomur, čeprav je bil še tako utrujen, ni mudilo spat. Plošče, gramofon in magnetofon, vse je delalo s polno paro. Najbolj pa so bili zaposleni navdušeni pesalci.

In v nedeljo? Po zajtrku smo si ogledali okoliške hribe, po kosilu pa se začeli pripravljati na odhod. Pot v dolino je bila znatno lažja in tudi krajša se nam je zdela.

Zvečer, ko smo bili spet v Ljubljani, smo si imeli kljub temu, da smo bili dva dni skupaj, še veliko povedati. Obljubili smo si nekaj: še večkrat organizirati tak izlet.